

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 26.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40 —
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

**REDACTIA
 și ADMINISTRATIA**
 Strada Zrinyi N-rul 10.

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisele nu se înapoiază.

Lămuriri.

De Vasile Goldiș.

Comitetul central executiv al partidului național român, căruia conferența națională din urmă i-a încredințat conducerea politică a națiunii române din Ungaria și Ardeal, nu este o corporațiune de auguri infalibili.

Compus din bărbați, dintre cari numai prea puțini se află în fericita situație de a-și putea cheltui toate energiile pentru munca trebuitoare la conducerea politică a neamului nostru, iar cei mai mulți fiind oameni, cari cu muncă grea își câștigă pâinea de toate zilele și cari numai din curată însuflețire și aducând considerabile jertfe morale și materiale au primit cinstea dată de încrederea obștească,—lucru firesc,—acest comitet nu are toate atribuțiile unei conduceri ideale și în activitatea sa e stângenit de multe neajunsuri omenesti.

E afară din cale grea situațiunea politică a neamului nostru din statul ungar și afară de greutățile, ce i le impune însași politica de guvernament a acestui stat, precum și îndrăzneala adeseori stupefiantă a detentorilor puterii publice în aplicarea loviturilor înșepătate împotriva existenței naționale a acestui neam, națiunea noastră suferă și de multe rele interne și sângerează din multe rane chiar pe corpul ei propriu.

Intre asemenea prea sinistre împrejurări, oricine va înțelege, că — prea adese — conducerea politică a oropsitului nostru neam i se opun piedeci aproape de neînvinș și că în situațiunile date este omeneste peste putință a evita cu desăvârșire orice greșeli pe calea ce ni-am croit în bună credință spre mântuirea noastră națională.

Nu ne raportăm la marele adevăr cuprins în dictonul quot capita tot sensus, câte capete atâtea păreri, și nu vom mântui chestiunea ce ne preocupă prin diminuarea convicției particularilor și asumarea infabilității pe seama activității comitetului național, ci mai vârtos suntem pătrunși de adevărul, că nu este om fără greșală, iară om înțelept este numai acela care se bucură când i se descopere greșala, căci numai cunoscându-o poate s'o îndrepte.

Vom admite deci, că organul de executivă al partidului național român, comitetul central, poate să greșească în acțiunile sale ori poate să fie uneori cu drept cuvânt învinuit că n'a făcut ceva ce trebuia și putea să facă. Și comitetul național ar oferi mai ales atunci dovada inferiorității sale, când pentru acțiunile ori opiniunile sale nu ar admite critica obiectivă a binevoitorilor cauzei naționale, ci s'ar nîsui să oprime orice contradicțiune asumându-și dreptul conducerii dictatorice.

Dimpotrivă. În fața enormelor greutăți, pe cari fatalicește le întâmpină conducerea politică a orăru popor împilat, comitetul

național este dator să fie seamă de opinia publică a neamului, el trebuie să fie electrodul sentimentului obștesc și n'are să disconsidere nici chiar efervescența temperamentelor mai agitate ori mai tinerești.

Aici o paranteză.

Una e greșala și alta e culpa. Acestea două concepte sunt absolut eterogene. Măsurătoarea lor este intențiunea. Poate greși omul de bunăcredință, iară omul de reacredință păcătuiește. A-i face comitetului național critică obiectivă va să zică laudabilă încercare de a contribui la îndreptarea greșelilor posibile, a invinui însă comitetul național de reacredință va să zică conștient ori inconștient atențat la idealismul unui neam, care va să lupte pentru desrobirea sa națională.

Și dacă comitetul național este dator să fie samă de toate obiecțiunile ce i s'ar face și în conștiința responsabilității sale el trebuie să analizeze în chipul cel mai scrupulos toate momentele situațiunilor date, în cari este chemat să făptuiască spre binele popoului, care i-a încredințat lui conducerea politică sale, acest comitet național nici de cum nu poate intra în discutarea intențiunilor sale, căci dela aceasta îl oprește demnitatea națiunii române, care i-a dat încrederea.

Când deci cineva ar spune: în loc să facă servicii popoului românesc, pentru care este instituit, comitetul național face servicii guvernului unguresc și în cinismul său ar vrea să acopere tendința asta culpabilă cu viclenie, — atunci aceasta nu este critică, ci este insultă, la care comitetul național nu este permis să răspundă. Ori când cineva ar trage la îndoială veritatea vre-unui comunicat oficial dat din partea conducerii partidului național român, atunci această lucrare nu mai este critică, ci este insinuare, pentru care omul de bun simț, nu poate avea alt răspuns, decât multismul durerii că în sânul acestui neam nefericit tot mai dospesc încă multe patimi urite.

Cu acest sentiment vom trece deci totdeauna peste asemenea învinuiri incalificabile. Ne rămâne însă datoria să examinăm cu seriozitate și fără preocupățiune toate acele obiecțiuni, pe cari fiecare român de bună credință are dreptul a i le face comitetului național. Va trebui, bine înțeles, să eliminăm din cercul acestor examinări rătăcirile acelor, cari țin să-i impună comitetului național atribuții, pe cari acesta în puterea organizației reale a vieții noastre obștești nu le poate avea, înțelegem pe aceia, cari cer dela comitetul național să conducă viața economică și culturală a națiunii, câtă vreme acestea terene de viață românească își au organele lor proprii de conducere și comitetului național îi rămâne numai îndatorirea morală de a da tot concursul său acestor organe, fără a avea însă îndatorirea inițiativei ori dreptul vreunui amestec ilicit și tulburător în cercurile de competență a celor chemați.

Limitându-ne deci exclusiv la exigențele politice ale națiunii române din Ungaria și Ardeal va trebui să recunoaștem, că în tim-

pul din urmă mai ales în două direcțiuni i s'au făcut comitetului național serioase obiecțiuni. Pe deoparte e vorba de lupta pentru reforma electorală, pe de altă parte se discută poziția ce a luat comitetul național în fața situațiunii universale politice din iarna acum trecută.

Zic unii că organul de executivă al partidului național român din Ungaria și Ardeal, comitetul național, n'ar fi exhaustat toate mijloacele de luptă pentru reforma electorală cinstită și pentru înlăturarea monstrului înfăptuit de cabinetul dlui Lukács. Din partea opoziției maghiare, mai vârtos însă de către socialdemocrați i se aduce comitetului național chiar învinuirea, că *in ascuns* ar fi fost înțeles cu guvernul și că opoziția deputaților naționali români față de proiectul reformei electorale a guvernului ar fi fost numai platonică și nesincera.

Obiecțiunea dintâi este absolut neîntemeiată. O poate face numai acela, care nu-și aduce aminte de seria lungă de adunări populare, aranjate în cursul anilor 1910, 1911 și 1912, din partea comitetului național în toate părțile locuite de Români. O poate face acela care nu-și aduce aminte de sumedenia articolelor scrise în organele naționale de publicitate pentru propaganda sufragiului universal direct, secret și pe comune. În cursul anilor din urmă deputații naționaliști nu numai în proiectele lor de adresă către tron, ci și în multe discursuri au cerut înfăptuirea reformei electorale cu sufragiul universal. Comitetul național român a pregătit chiar un complet proiect de lege despre reforma electorală, care a fost înaintat camerei deputaților, iar cu prilejul discuției generale a reformei electorale deputatul Șt. C. Pop a ținut un remarcabil discurs împotriva acelu proiect și pentru sufragiul universal, câtă vreme până în ziua de astăzi nici un partid opozițional maghiar, nici chiar socialdemocrații n'au dat publicității proiectul lor despre reforma electorală. Motivele, pentru cari comitetul național în iarna acum trecută n'a mai aranjat adunări populare le vom desluși mai la vale.

A făcut deci comitetul național și partidul național român tot, *cât a putut face*, pentru propaganda sufragiului universal. *Mai mult* s'ar putea cere dela un partid mai puternic decât al nostru și dela un comitet, care ar dispune de alte forțe morale și materiale, decât acelea, de cari dispune comitetul nostru național. Dar în fața constelațiunii politice din statul nostru și *acel mai mult* ar fi avut acelaș rezultat. Să ni se spună, ce ar mai fi trebuit să facă comitetul național și la ce rezultat ar fi ajuns, dacă ar fi făcut, — ce ni se va spune?

Acuza adusă comitetului național, că ar fi fost înțeles cu guvernul, este perversă. În momentul, când s'ar aduce cea mai mică dovadă a acestei acuzări infame, comitetul național întreg ar demisiona și s'ar exila politicește din viața obștească a neamului nostru.

Din oarecare parte se dă importanță mișcării pseudo-democratice, pe care o conduc partidele opoziționale maghiare în alianță cu pseudo-socialiștii din Ungaria și s'a exprimat mirarea, că partidul național român n'a grăbit să caute contactul cu acestea partide și să-și dea sprijinul său la lupta *democrației* împotriva șovinistului și feudalului guvern.

Am putea acum să apăsăm condeiul și să prindem minunatul prilej de a desvâli în sarcasme absoluta desorientare a acelor, cari au dat pe față această naivitate. Ne mărginim însă a întreba: care este acel Român, care așteaptă reforma electorală cinstită dela grozii Andrassy Gyula, Apponyi Albert, Károlyi Mihály ori dela Weltner Jakab ori chiar dela Vázsonyi Vilmos? N'a auzit nimeni de acuza opoziției maghiare, că legea electorală a guvernului Lukács este infamă, fiindcă favorizează — zic ei — mai ales pe Români? Și nimeni dintre Români n'a luat la cunoștință declarația stupidă a lui Désy Zoltán, că ei luptă pentru *democrația maghiară*? Care va să zică comitetul național să se înhame și el la carul *democrației maghiare*? Coboară la noi, Simeon Bărnăuțiu, și învață-ne iar', că Românilor nu le trebuie libertate fără naționalitate!

Se făurește cap de acuzație împotriva comitetului național, pentru că acest comitet la invitațiunea unor factori conducători ai politicii actuale de guvernament în statul ungar a consimțit să intre în discuțiuni cu acei factori în scopul rezolvirii chestiei naționale astfel, ca poporul român din acest stat să-și poată vedea asigurată existența națională.

Partidul național român din Ungaria și Ardeal nu este un partid revoluționar, ci unul constituțional. În cadrele organismului acestui stat dorește acest partid să asigure existența și dezvoltarea națională a poporului român. Ori câte ar fi suferințele acestui popor, ori cât de jignitoare ar fi procedurile pline de ură și nedreptate a detentorilor puterii publice față de neamul nostru, partidul național român nu-și poate pierde nădejdea într'o rezolvire pacinică și fericită a chestiei naționale din Ungaria. Când partidul va perde această nădejde, atunci el va trebui să se desființeze

și locul său îl va lua organizația nevăzută a puterilor latente, cari nu vor mai *discuta* cu nimeni, ci numai vor *făptui*. Câtă vreme însă lupta poporului român din Ungaria și Ardeal pentru drepturile sale naționale se duce pe cale constituțională, conducătorii politici ai acestui popor sunt datori să stea de vorbă în chestia noastră națională cu oricare factor constituțional, care ar dori să primească informațiuni dela acești conducători asupra diferendului, ce există între politica de stat și interesele naționale ale Românilor din statul ungar. Eșecul discuțiilor de până acum n'are să împiedece continuarea lor la timpul potrivit și bărbații cu înțelegere pentru rostul unei politici reale știu să prețuiască valoarea etapelor în evoluția luptelor noastre naționale și nici chiar gândul eventualelor compromisuri cinstite nu poate evoca în sufletele lor concepția trădării.

Și-a făcut deci numai datoria comitetului național, când la invitațiunea factorilor conducători ai politicii actuale de guvernament a consimțit să intre la discuțiuni cu acei factori asupra chestiei naționale constatându-se chiar prin inițiativa acestor discuțiuni, că singurul comitetul național este reprezentantul legal politic al națiunii române din Ungaria și Ardeal. A putut să fie chiar și în sânul comitetului divergență de păreri la întrebarea, în ce chip să se dea răspuns la invitațiunea făcută, nimeni însă n'a stat la îndoială, că răspunsul trebuie să se dea.

Nu poate să fie deci om cu scaun la judecată, care ar învinui comitetul pentru faptul, că în chestia națională a stat de vorbă cu factorii conducători politici ai statului ungar. O simțesc aceasta și detractorii, căci învinuirii lor subrede îi fac adausul, că discuțiunile din chestiune au fost inițiate din partea guvernanților cu scopul de „a trage pe sloară” partidul național și a-l împiedeca dela acțiuni împotriva guvernului în timpul discuțiunilor. Are însă adausul un mic cusur: — este absolut neadevărat. Niciodată comitetul național, ori bărbații lui de încredere n'au intrat la discuțiuni cu detentorii puterii publice condiționând suspendarea activității opoziționale a partidului pentru durata trata-

tivelor. Partidul și comitetul său a rămas totdeauna absolut liber a-și determina acțiunile în conformitate cu interesele sale *fără nici o considerație la tratativele din chestiune*.

Constatându-se deci faptul, că tratativele cu bărbații de stat maghiar nu au împiedecat întru nimic activitatea politică a partidului național român, se reduce la nul importanța întrebării, dacă acei bărbați de stat la inițierea tratativelor au fost ori nu de bună credință. Poți zice da, poți zice ba, nu importă. Cei trei distinși bărbați politici ai noștri, cari au avut misiunea grea să reprezinte comitetul național în acelea discuțiuni, și-au câștigat impresia, că bărbații politici maghiari, cu cari au stat de vorbă, au fost de absolută bunăcredință. Această impresiune este obligatoare pentru oficialitatea partidului.

Discuțiile deci, cari au avut loc în timpul din urmă între unii bărbați de stat maghiari și reprezentanții legali ai poporului nostru n'au nimic de a face cu atitudinea politică observată de comitetul național în iarna acum trecută și până în zilele din urmă.

Războiul balcanic a zguduit situațiunea politică internațională a Europei și nici până în ziua de astăzi nu s'a ajuns la acea claritate a raporturilor internaționale, ce ar putea să înlăture definitiv primejdia unei conflagrațiuni generale. În această tulbureală politică sunt atinse mai ales interesele neamului românesc, *ale României* și ale Românilor de pretutindeni.

Et nunc venio... Lămurim.

Națiunea română din Ungaria și Ardeal a fost pururea credincioasă înaltei case domnitoare a Habsburgilor. Această credință își are rădăcinile adâncite în multele veacuri, cari au împreunat națiunea noastră cu Habsburgii. Tot atunci însă înaintea lumii constatăm și recunoaștem, că națiunea română din Ungaria și Ardeal etnicește și culturalicește se simte și se știe una cu întreg neamul românesc de pretutindeni, una cu națiunea română, care alcătuiește Statul român independent. Toate suferințele și toate bucuriile fiecărei părți din acest neam din cadrele oricărei organizațiuni de stat se resimte în chipul cel mai firesc de către neamul întreg. Acea-

Mormânt uitat.

În cimitirele mici de sat, sau în cimitirele mari ale orașelor, mormintele scriitorilor noștri stau în paragina uitării. Dacă din dârnicia pământului vor fi crescut pe ele flori sălbatice, sau câte un copac le va fi umbrit cu frunzișul lui, — acelea sunt mormintele luate sub ocrotirea soartei.

Pe mormântul lui Traian Demetrescu nu e încă nici o cruce. Până mai deunăzi cel al marelui povestitor Ion Creangă n'a avut-o. În țărina sub care se odihnește Ioan Eliade Rădulescu scurmă găinile. Din mormântul lui Anton Pann a rămas numai piatra, stîrbită de vreme; și cine știe ce va fi așternut timpul și uitarea peste acoperământul de pământ sub care se odihnesc rămășițele atâtor scriitori ai noștri. Rar se întâmplă ca mâna pioasă a unei sorți nemângăiate, să aștearnă lăvicer de romanițe lângă marmora albă în care e săpat numele scriitorului. Așa e mormântul neuitatului prieten și tovarăș, Ioan Adam, în cimitirul din Constanta, în preajma valurilor sbuciumate ale Mării.

Ar fi de folos o cercetare amănunțită în această privință. Mormântul genialului și nefericitului Eminescu a avut o soartă mai bună decât a poetului chiar. Mâni pioase îl îngrijesc; necunoscutele îi aduc flori; odată am găsit buchete de viole, presărate așa, pe țărină, încât să alcătuiască cuvântul: Veronica.

La aceasta m'am gândit în ziua când, călău-

zit de un prieten, la mănăstirea Varaticului din ținutul Neamțului, m'am oprit lângă grilajul de fier al unui mormânt uitat, — un monument cu'n inger și o cruce care a început să se macine de viscole și ploii.

Mormântul uitat e al Veronicăi Miclea, dulcea dragoste a lui Eminescu. O coroană veche, într'o cutie ruginită, va fi fost pusă de către fiicele scriitoarei. Pe monument nici un nume, nici o altă însemnare. Cineva a scris cu creionul: Veronica. Scrisul de abia se mai deslușește. Din țărina îngredită, ca și când ar fi alt pământ decât cel dimprejur, din care răsare, verde și deasă, iarba ca un covor, a crescut urzici și cucută, ca un simbol al sdruncinatei și turburatei vieți a scriitoarei ce se odihnește dedesubt. Lângă zidul alb al bisericii Sfântului Ioan, incunjurat de grădinițele înecate de flori ale căsuțelor călugărești, curate ca un pahar, ce trist și singur stă mormântul acesta cătră care nici un gând duios nu mai purcede, deasupra căruia nici o mână pioasă nu mai seamănă o floare. Călugărițele trec nepăsătoare pe lângă locul acesta; unele mi-au și spus că nu-l îngrijesc fiindcă: „răposata n'a lăsat doar nimic mănăstirei”. Sub ochii mei, călugărița de rînd în ziua aceea cu orînduirea în biserică, și-a lăsat papucii pe briul de piatră care înconjoară groapa. Oaspeții de vară ai mănăstirei, cei vechi s'au deprins cu locul acesta, cei noii nici nu-l știu măcar.

La întoarcere ne-am oprit la casa în care a

murit Veronica. Călugărița care a găzduit-o trăiește, o chiamă Fevronia Sârboaică: vorbăreată și cu o puternică ținere de minte, ne duce în odaia joasă, întunecoasă, în care s'a săvârșit din viață scriitoarea.

În acelaș loc a rămas icoana, patul, cele câteva tablouri, lada de Brașov. Nimic nu s'a schimbat, — nu dintr'un simțământ de pietate cătră amintirea scriitoarei, cât din obișnuința de a lăsa totul așa cum a fost la început. „Aici a zăcut o noapte și-o zi! Aici, pe fereastră erau fel de fel de șipuri cu doctorii. Toți doctorii, de aici și dela Neamț, au căutat-o. Degeaba! Lume de pe lume au venit s'o vadă. În seara aceea i-au venit o mulțime de prieteni și prietene, au cântat, au petrecut și după ce au plecat, tocmai mă pregăteam de utrenie, când fiica ei vine de mă strigă: „Vină, măicuță, că moare mama!” Am alergat, am găsit-o întepenită pe pat. Am vrut să-i dau lapte — l'am găsit vărsat! Cine îl vărsase? Poate luase prea mult dintr'o doctorie! Mereu mi se plânsese zilele acele: „Ei, măicuță-o, sunt tare măhnită: am avut un ibovnic și mi-a murit!” „A stat așa nemișcată, până a doua noapte, pe la utrenie, și a murit! Lume de pe lume au venit s'o vadă. Doctorii toți dela Bălțești și Neamț, — se mirau cum de-a murit așa...”

Și Maica Fevronia ne spunea toate acestea repede, fără să obosească, — un învălmășag de amintiri, din care se deslușea totus o taină, o taină care a încheiat o viață nefericită!

stă unitate sufletească a întreg neamului românesc înfrumusețează sentimentele și convingerile noastre referitoare la constelațiunile politice internaționale.

Rostul vremilor a făcut, că „impăratul”, la care nația românească privește totdeauna cu iubire și cu nădejde, în zilele de grea încercare, prin care trece și azi soarta neamurilor europene, se află alături de România, țara iubită a fraților noștri, cu cari ne simțim una sufletește. Zi de zi lua proporții tot mai mari probabilitatea, că dorobanțul român va avea să lupte alături de „cătanele împărătești”, alături de feciorii noștri din șesurile Ungariei și văile ardelenesti. Nori grei de primejdii se apropiau de hotarele monarhiei habsburgice și de soarta acestei monarhii își legase norocul țara scumpă a fraților noștri.

În situațiunea aceasta conducătorii responsabili ai națiunii române din Ungaria și Ardeal au avut ceasuri de grele frământări sufletești. Ei simțeau adâncul rost al lucrurilor, auziau deslușit desprinderea de pe sulul vremii a firelor din care se țese istoria popoarelor și instinctul conservării de neam a rămas învingător deasupra tuturor ademenitoarelor prilejuri de manifestare amenințătoare a durerilor noastre naționale de acum: — bărbații politici conducători ai națiunii noastre au simțit că trebuie să stea ajutor în zilele grele bătrânului nostru împărat și cu toată încrederea să privească la acel mare bărbat, care cu vitejie și adâncă înțelepciune și-a câștigat coroana de oțel și a încheșat partea mai mare a neamului nostru românesc în stat puternic și înfloritor.

Înaltul patriotism al partidului național român din Ungaria și Ardeal își află cea mai clasică expresiune în discursul parlamentar din urmă al dlui Dr. Teodor Mihali, în care advertizează partidele politice maghiare, ca în fața primejdiilor externe, ce se pot descărca asupra tuturor popoarelor acestei nefericite țări, să-și ineece urile, să lase recriminările, ci chiar aducând orice jertfe personale să restituie ordinea și bunăînțelegerea între oameni și neamuri.

Istoria are singur dreptul să spună judecata definitivă asupra fapturilor omenești, bărbații conducători politici de acum ai neamului nostru sunt liniștiți în conștiința lor, că ei numai binele obștei l-au voit.

Două suflete: două literaturi.

— Un răspuns scriitorilor din Budapesta. —

De Octavian Goga.

Trebuie să mărturisesc că-mi vine oarecare greutate să mă apuc acum să răspund la multele comentare, critici și atacuri ce mi-a pricinuit în presa maghiară un articol despre cultura ungurească, publicat în numărul de Crăciun al ziarului „Românul”. Imi vine peste mână să reiau discuția asupra acelui subiect cu riscul de a repeta o seamă de păreri și mi se pare, la dreptul vorbind, și cam ingrât din punctul de nostru de vedere, rolul de apreciator amănunțit al recentelor năzuințe culturale ungurești.

O fac însă totuși, fiindcă am înaintea mea și răspunsul unor condeie distinse, cari nu numai că se împotrivesc obiceiului înrădăcinat în presa budapestană de-a trece peste opiniile noastre cu cunoscutul laconism trufăș sau injurios, dar judecă cu seninătate și cu delicatetea uneori constatarea mele, scoțând astfel la suprafață câteva probleme de interes și pentru noi. Nu pot păstra tăcerea însă nici din anumite îndatoriri de politețe. Întâmplarea a voit, ca zilele trecute, fiind la Budapesta când cu discuțiile comitetului național, să cunosc personal o seamă de scriitori tocmai din cei vizați în articolul meu și să mă depărtez ducând cele mai bune impresii pe urma primirii lor colegiale, care mi-a inspirat simpatie prin accentele de sinceritate și toleranță europenească cu care au privit în față pe unul din agitatorii răbduriiului nostru popor de ciobani. Mă socot chiar dator să fac acum amendă onorabilă pentru unele note de ironie personală strecurate în articolul meu polemic, a cărui teză fundamentală o susțin, firește, și astăzi și voi căuta pe alocurea s'o lămuresc mai deaproape în aceste rânduri.

Mă dispensez însă de-un răspuns pe seama acelor cari, orbiti de pasiuni, nu-mi trimit decât judecăți tulburi sau injurii mediocre. Deasemenea, străin de cercetări de ordin — cum să zic — scatologic, nu-mi trece prin gând să-l trag de urechi din obscuritate pe junele nostru amfibiu literar Isac dela Cluj, acest vechiu pacient al clinicelor noastre literare, al cărui caz mi-se pare perfect fixat în tratatele de medicină și nu mai reclamă o elucidare specială. I-am suportat liniștit insultele în românește, e natural deci să-l primesc cu aceeași seninătate și acum când mă injură pe ungurește. Cel mult aș putea spune câteva cuvinte despre inconștienta patronilor la cari trage în gazdă la București, dar negustorii de marfă stricată sunt atâția pe malul Dâmbovitiei încât numai o razzie generală ar avea rost.

Cetitorii își aduc aminte, poate, de teza ce-am susținut în articolul din „Românul”. Pornind dela un discurs al fostului ministru de instrucție Zichy, care cu un patos banal proslăvea cultura națională maghiară, ale cărei cărări i se păreau la fel orinduite cu drumul stelelor din cer, am afirmat, că

faza actuală a literaturii lor e lipsită de caracter specific unguresc și fiind determinată de clișeuri internaționale e mai mult expresia spiritului local budapestan, imbibat de semitism. Concluzia constatărilor mele era, că printr'o asemenea cultură improprie, care nu porcede din notele de rasă ale acestui popor, noi nu putem fi desnaționalizați tocmai astăzi, când talente superioare îndrumă la noi în sens național mișcarea literară.

Scopul cuvintelor mele era, cum se vede, să aduc un nou argument împotriva utopiei guvernărilor noastre, cari cred în ideea maghiarizării. Era un avertisment, care apela la rațiunea adversarului: nu vedeți, că e o nebunie a crede că puteți șterge de pe fața pământului un popor de câteva milioane cu caracterul lui etnic atât de distinct, tocmai voi, cari pe lângă că sunteți puțin la număr, prin înfrățirea cu un element străin, în faza actuală a evoluției voastre culturale nici nu găsiți expresia sufletului genuin maghiar? Renunțați deci la lozincele răsunătoare ale unei ficțiuni păgubitoare, căutați o platformă de întărire a patriei în bunăînțelegerea cu celelalte neamuri pe cari slăbiciunea voastră nu le poate supune și, dacă țineți așa de mult la notele particulare ale descendenței voastre turanice, atunci băgați de seamă să nu vi le pierdeți în vârtejul pestriți al metropolei de pe malul Dunării, care nu prea are a face cu aluatul milenar al neamului celor șapte viziri...

Aceasta era ținta scrisului meu, care, firește, în tonul fragmentar al unui articol de gazetă nu putea lua proporțiile unui studiu menit să puie la cântar cu severitate critică toate fluctuațiile trecătoare, ori să răscolească tainele de culise din actuala literatură maghiară.

Constat dela început că și cei mai distinși dintre scriitorii budapeșteni cari s'au ocupat de articolul meu, Ignotus în revista „Nyugat” și Braun Robert în „Huszadik Század”, — interpretează greșit părerile mele, când mă acuză de antisemitism și imi atribuie un conservatism reacționar în fața ideilor de progres. Ori și cum mi-ar fi alunecat din condei anumite ironii la adresa spiritului de ghetto, ori cât aș fi subliniat simpatia mea pentru poezia romantică a lui Petöfi, nu sunt de felul meu nici antisemit, nici un detractor al progresului uman.

— Dar să le luăm pe rând...

Ceeace spuneam eu despre semitizarea literaturii maghiare, — aș dori să fiu înțeles dela început — nu e o injurie, ci o constatare. Greșeste foarte mult Ignotus când crede că eu aș socoti inferioară cultura semită celei maghiare, dar tot atât de mult greșeste și când crede că prin încrucișarea evreo-maghiară din Budapesta nu se falsifică caracterul tradițional al spiritului unguresc autohton.

Ceeace se întâmplă astăzi la vecinii noștri Unguri e un proces fatal de încrucișare etnică, cu momentele lui de criză firească și cu urmări ca și în alte părți. Sunt puse în față două elemente eterogene cari vor să se asimileze unul pe altul, se plămădesc reciproc și se adaptează împrumutat. Deoparte Ungurii băstinași cu caracterul lor bine

II.

Lumea mea.

Lumea mea e muțată în aur, vise și lacrimi...

E un cântec de arpegii ce tremură prelung pe coarde...

E un cer luminos cu stele îngândurate... ori o noapte cu gânduri instelate...

Ea este un cunebeu ce învalie în străluciri ființa mea întreagă...

E un gherghet sublim la care coase cu flori... dragi mănășițe de copil...

E un umbrar din erini și florile reginei, în care visuri fără prihană se îngână cu doruri rourate!

În lumea mea soarele, norii și ierburile glăsuiesc, pe când graiul omeneș amuțeste... și mă înfășoară în raze, boare și șoapte ce fășăie lin, pe când oamenii mă fac să plâng!

Lumea mea e un infern, ce sceptorului meu se închină... gândurile-mi sunt supuși, iar rebelii sunt tot ei!

De s'ar frânge ea vre-odată, altă lume n'ar mai fi — pentru-o minte tulburată, pentru un suflet ce s'a stins!...

...Atât cât lumea mea va ține, cânta și plânge-voi mereu... în dulcea lume de mistere, ce nepătrunsă-i — tuturoza!

1910.

Vlora din Bihor.

Cu cel dintâi prilej pe care l'am avut, am rugat pe I. P. S. Mitropolitul Pimen al Moldovei să poruncească și să se curețe de buruieni mormântul scriitoarei. I. P. S. s'a dus de-a văzut singur mormântul, și a doua zi am găsit țărina curățită de urzici și cucută.

Societății scriitorilor români îi revine datoria să pue pe monument o placă de bronz, pe care să fie săpat numele scriitoarei, data nașterii și a morții!

„Ramuri”.

Em. Gârleanu.

Poeme în proză.

Preludiu.

I.

Muzica este desmerderea sufletului meu. Nimeni nu cere muzicii cuvinte și acordurile ei nu

1) Un indemn spre bine se vede: „Societatea Scriitorilor Români” a hotărât o serbare, la Craiova, pentru a se pune o cruce pe mormântul lui Traian Demetrescu. Poetul Gh. Tutoveanu, lucrează în acelaș scop în amintirea nefericitului poet Ștefan Petică, al cărui mormânt se află în cimitirul din Ipotești Teucului.

vor suna străin niciodată... Un suflet pe altul nu din vorbe îl va înțelege... și totuși... cele mai de multe-ori ele își rămân străine!...

Mănile-mi zăbovesc pe clape... acum se mișcă... Și nu știu ce-mi cântă sufletul, căci privirea mi-i pierdută în depărtări albastrii, dispăre, unde e o difuziune de lumină încât încep a-mi tremura genele: o lacrimă vrea să se furișeze!

Lacrimi! Ale muzicii, le vor înțelege toți, ea este a tuturor... Plângi tu sărman suflet, rămâi de cele mai multeori înțeles, rămâi cu durerea pentru tine!

Și-atunci se întâmplă că apuci acorduri false... și s'a întunecat văzul de pănginiș ce ți se pusese dinainte... Dar nu o crede nimeni!...

...Și acele acorduri vor suna prelung... Poate va fi cine să le primească, să le asculte și în sbaterea lor dureroasă, ce trece în aiurări!

Într'o Vinere mare s'a desprins din ochiul lui Christ o lacrimă. Ș'atunci luă trup un suflet — era al meu. El nu se primenește decât din durere.

O lacrimă poate avea resfrângeri de curcubeu... strălucirile de soare îi vor rămânea însă departe! Mă îndrăgii durerea, o îndrăgesc și eu!...

1909.

determinat, de alta Ovrei emigrați cari deasemenea păsesc pe arenă în plenitudinea însușirilor lor de rassă. Procesul de amalgamizare a celor două fermețe e abia la început, așa că în toate pășirile lor de astăzi se poate distinge încă marca specială a caracterului etnic deosebit. Ce e mai firesc deci decât manifestarea acestui paralelism pe terenul literar, unde fiecare personalitate se înfățișează în armura moștenirii ei milenare.

Ce s'a petrecut în vremea din urmă aici în sânul neamului unguresc e un lucru lămurit și se poate judeca limpede. Până acum câteva decenii acest popor care forma un bloc etnic deosebit, o insulă exotică cu flora ei particulară, și-a păstrat intact caracterul de rassă. Strecurându-se printre veacuri, neam de țărani agricultori și nemeși cu însușiri războinice, Ungurii și-au fixat sufletul lor aparte, care era rezultanta descendenței și condițiilor lor specifice de viață istorică. Acest suflet tipic maghiar a cerut cuvânt și în creațiunile literare, găsim intrupare în anumite opere, cari sunt monumente de artă națională. Așa e poezia lui Petőfi în care se răsfrațe solul frământării lor — cu toată vâltoarea lui de patimi, cu jocul de lumini și umbre al pusei întinse, cu sălbăcia romantică a voluntății turanice. Ungurești, tipic ungurești, sunt deasemenea și creațiunile epice ale lui Arany, cari reoglinesc sufletul maghiar sub ocrotirea de veacuri a întocmirilor feudale, sau în proză cărțile lui Jókai și Mikszáth, unde se reconstruiește pulzația istorică a acestui mediu cu totul particular. Așa cum apar din aceste opere, țărani lărmuitori și bătași, copii nedomesticii ai naturii, haiduci din codrul dela Bakony, temperament pasionate și generoase, hoți de cai dela Kecskemét, sau mândri gentilomi ușuratici, dornici de traiu bun pe nemuncite, așa sunt Ungurii veritabili, Ungurii de un gânce, cari s'au bătut la Mohács, au detronat pe Habsburgi la Onod și Debrecin, și au făcut istoria de veacuri a triburilor arpadine. Așa s'au păstrat ei până azi și însușirile lor de rassă se plimbă acum sub ochii noștri încorporate în te miri ce renitent conductor de tren, sau funcționar trușă dela comitat, strașnic de solemn cu haina lui roasă în coate, în poza marțială a cutărui solgăbirău care ne împușcă la alegeri, sau, dacă vrei, în politica de forță brachială a contelui Tisza. Pot să-ți trezească simpatie sau zâmbete de compătimire, pot să-ți se pară mai potrivii în stepele Lebediei decât în mijlocul unor curente de civilizație neînrușată cu dânsii, — dar ei sunt Ungurii, așa cum se desfac din viața lor de-o mie de ani. Structura intimă a sufletului unguresc cu origina lui deosebită, modelat în cursul vremii de coloritul local cu întâmplările lui, — această taină care se desface în fața ochiului priceput de artist, — e zestrea fatală a sângelui. Sufletul doar e o urmă în care generații de strămoși și-au așezat moaștele, în noi tresar îndemnuri nedesluse, cari vin de departe, de dincolo de conștiința realității. Simțim la tot pasul rețeaua misterioasă a celor cari s'au dus și, — vorba filozofului francez — ne cărmuiesc mai mult morții decât viii. De aceea ori cât de adaptate formelor străine, aceste manifestări organice ale psihologiei ungurești se disting și nu se pot ascunde de privirea pătrunzătoare a unei minți obiective, cu deosebire nu se pot ascunde în literatură. În acest domeniu implacabil al sincerității. Iată de ce, cum spuneam, în poezia de astăzi a lui Ady Endre, cu toată influența formelor de lirică modernă franceză, se ivește la toată strofa factura particulară a creierului turanic. Moștenirea sufletească a originii nu se poate înlătura, ea ne urmărește, ca un blestem, ori ca o binecuvântare, ne urmărește la tot pasul.

Să lămurim însă mai departe ce s'a petrecut în timpul mai nou în sânul poporului maghiar, ca să-i deslășim actualul proces de plămădire etnică. La începutul erei constituționale în Ungaria prin acordarea de libertăți s'au deschis porțile largi elementului ovricesc, care în urma persecuției din perioada învecinată, unde se găsea în număr mare, a început să se reverse asupra țării. Această revărsare a dat naștere unui fenomen cu to-

tului particular de încrucișare a două popoare, unic în felul său. Anume ovrei s'au așezat la orășe, unde cu însușirile lor culturale superioare, cu inteligența sprintenă inerentă rasei lor, au acaparât vieța comercială și industrială a patriei proaspete, au introdus formele de civilizație occidentală pe pământul care păstra neatinse toate notele unor rosturi patriarhale. Ei au pus stăpânire definitivă, ei au înființat, se poate spune, capitala țării, căreia i-au impregnat caracterul lor de rassă, în vreme ce descendenții maghiarismului istoric și-au continuat mai departe viața lor cu tiparele tradiționale: au ținut cuvântări, au sămănat grâu, au împrumutat bani pe camătă grea, și-au neglijat țărâniea și ne-au pus nouă genunchiul în piept. Astfel împrejurările au dat naștere unui fenomen unic, ne-au dat un popor care în sânul lui a fost necesitat să primească la el acasă boate alcătuirii vieții moderne prin intermedierea unui alt popor, cu alt caracter de rassă. Ceeace e mai curios, însăși capitala țării, centrul de pulsație a întregului organism național, retorta prin care se resfrânge spiritul public și preceptele culturale ale vieții multiple, Budapesta, nu s'a înfăptuit, ca alte capitale la alte neamuri, din depozitarea normală a unor elemente din sânul poporului autohton în drumul lui spre progres, — ci din reprezentanții unei rase străine imigrate. În acest chip s'a început procesul actual de încrucișare a celor doi factori, s'a început o luptă surdă de adaptare între autoctoni și nou veniți, între Unguri și Ovrei. Fiecare cu aptitudinile lui, cu trecutul lui aparte, cu impulsurile sufletești deosebite. Ni s'a pus deci în față manifestarea paralelă a două neamuri și e natural că această întrecere se înfățișează și pe terenul literelor. Diferențierea e evidentă încă, nefiind decât abia la început procesul de încusurire și reputându-se fixa încă o rezultantă a celor două elemente — un caracter etnic deosebit: al treilea. Una scrisă de Unguri, alta de Ovrei. În mod organic fiecare e expresia caracterului de rassă distinct. Câtă vreme Ungurii și-au încorporat în creațiunile lor spiritul lui Arany János, prin condeiele semite au cerut cuvântul talmudului Ahasverului bimilenar, viziunile de ghetto și neastâmpărul meridional. S'a croit deci o literatură nouă la Unguri, care n'are nici în clin nici în mănecă cu sufletul maghiar. Alte patimi, alte culori, note proaspete, frământări necunoscută. Într-o limbă nouă vorbește glasul lui Iehova...

Elementul semit fiind mai accesibil formelor de cultură a dat un număr covârșitor de scriitori și a ajuns cu vremea să stăpânească literalele ungurești, inundând presa și piața literară. În fața actuală a evoluției lor culturale e atât de exorbitant numărul scriitorilor ovrei, încât aceștia prin talent și prin puterea lor de muncă înăscută făuresc astăzi spiritul public al societății maghiare. De sigur că alături de dânsii sunt și o seamă de talente ungurești, cari însă nu pot determina caracterul general al producției de gândire.

Acest adevăr l-am constatat eu în articolul meu, unde rectificam falșul contelui Zichy, care vorbea de caracterul național maghiar al culturii lor, și aduceam în pripă câteva argumente din multimea care-mi sta la îndemână. Constatarea acestui fapt desigur că nu poate fi socotită drept antisemitism, fiindcă a-i spune Ovreurului pe nume nu înseamnă a-l urî sau a-l injura. Țin să fixeț în toată claritatea lui acest adevăr, fiindcă ura preconcepută împotriva unei rase mi s'a părut totdeauna un sentiment de ordin inferior, pe care eu nu-l nutresc și nu mi l-aș ierta nici față de Ovrei, dacă nu de altceva, măcar de dragul cadentelor lui Heinrich Heine...

După aceste lămuriri e superflu, cred, să mai insist asupra replicii d-lui Braun, care caută să-mi dovedească cu date statistice că și populația din București prezintă cincisprezece procente de Ovrei, că la Iași sunt peste cincizeci de procente și așa mai departe. Destul de trist, răspundem noi, dar asta n'are a face cu subiectul acestui articol și în nici un caz nu poate servi ca argument pentru stările din Ungaria și pentru

limpezirea curentelor literare din Budapesta. De altfel, probabil și dl R. Braun a scormonit aceste date mai mult în credința că atinge un punct vulnerabil care doare și la noi, decât pentru a da explicație situației de-aici.

Dar trebuie să mai înfrunt o acuzație la aparență cu mult mai gravă, învinuirea de conservatism reacționar ce mi se impută. În articolul meu din „Românul” spuneam că așazisa literatură maghiară actuală nu pornește din impulsurile organice ale sufletului maghiar, că nu mai e oglinda sbuciumării de veacuri a acestui popor, să și-a sacrificat nota tradițională de sănătate rustică, a pierdut contactul cu mediul unguresc și lucrează cu clișeuri internaționale. Arătam cum țărânul aproape a încetat de-a fi subiect literar, cum nemeșul autorilor unguri nu se mai ivește în scrisul de azi, cum literatura actuală își găsește singurul izvor de inspirație în lumea sufletească a burgheziei orășenești care e străină și de trecutul neamului lui Árpád și de sângele lui. Explicam aceste stări prin cele spuse mai sus despre procesul de încrucișare etnică a Budapestei.

Aceste opinii dau prilej criticilor mei să mă prezinte drept un detractor al civilizației, un spirit reacționar prea puțin împrietinit cu ideile de progres. Cum, — așa par a se întreba dânsii — adevărat literatura maghiară să rămâie pe veci în cătușată în atmosfera vieții patriarhale, să plângă pe ruinele ciardelor, să rătăcească pe puste printre păstori de oi, un fel de muză populară cu plețele în vânt, sau să se plimbe îndurerată prin coridoarele dărăpănate ale curiilor nemeșesti? Nu simțim noi fiorii civilizației moderne, frigidurile asfaltului nu ne ard, vârteul problemelor nouă nu ne agită? Cum își inchipuie valahul asta că sub cupolele de bronz ale unui furnicar mondial, pe parchetele lustruite, în reflexul lampelor electrice, se mai poate furișă ozonul pădurilor de brad care rumenește obrazul și-i dă cugetului seninătatea împăcării cumini? Nu cumva vrea inocente idile de dragoste rustică pe Andrassy-ut, nu cumva s'ar aștepta ca divele dela Folie Caprice să aibă ochi de minorosite și la Palais de danse să răsune chiotele ciobanului lui Petőfi, care a lovit măgarul în cap cu măciuca când și-a găsit iubita moartă? Nu e o lipsă de simț pentru aspectele vieții moderne, daltonismul firesc al țărânului în fata progresului, această îngrădire a scriitorului român? Dar mai e și-o degradare a concepției de viață, un conservatism rău plasat, care ne arată cât de inapoiată e societatea românească, unde pot prinde astfel de credințe fosile peste cari noi, slavă Domnului, am trecut demult...

În această ordine de idei, se înțelege într-o formă îndulcită de eufemisme omului cult, mă vede și dl Braun și Ignotus. Cel dintâi îmi atribuie o ură declarată împotriva orașelor și mă prezintă ca pe-un element reacționar față de Eminescu, a cărui concepție socială se razimă pe „tânăra Românie ce se îndreaptă spre ideile din Apus, înaintând și industrializându-se”... Celalalt vede în judecățile mele o estetică determinată de motive politice și se întreabă cu mirare, cum voi fi în stare cu poezia mea să rămân incremenit într-o asemenea „concepție de viață țărănească”... Și unul și altul sunt de părere, că literatura care răscolește vieța modernă e tot atât de tipic ungurească ca și arta clasicilor maghiari.

Și în interpretarea acestei părți din articol, criticii mei comit aceeaș greșală: confundă constatarea pe care o fac eu de dragul adevărului, cu principiile mele. În articol era vorba de lipsa de caracter național a literaturii actuale din Budapesta, nu de curentele de idei pe cari concepția mea estetică le admite sau ba. Eu nu caut în literatura ungurească țărani de pe pustă și nemeși cu ciubucul între dinți, fiindcă lumea lor de gânduri ar fi mai înrudită cu simpatiile mele, ci fiindcă mă interesează caracterul național al acestei literaturi și vreau să trag o concluzie din această constatare. Dacă ar fi națională literatura actuală, care se chiamă ungurească, atunci ea ar purcede în mod fatal din atmosfera acestui mediu patriarhal, nu de dragul unor îndrumări de estetică con-

Gárdi Imre

fotografatul curții și al camerei
Cluj—Kolozsvar, str. Wesselényi Miklós nr. 3.

Telefon: 545.

Ca 888-30

Distins din partea M.

Sale ces. reg. ap. cu un
ac de cravată bătut cu
brilante.

On parle français.

Tablouri de copil, combinațiuni de grupuri, specialități excelente.
Măririi de fotografii, picturi cu oleu și aquarele după orice tablou vechiu.

servatoare, ci din simplu fapt elementar, că poporul unguresc de pur sânge nu are alt mediu nici astăzi decât cel din care a răsărit poezia lui Petőfi—Arany și novelele lui Mikszáth. A face deci literatură națională maghiară astăzi înseamnă a te apropia de realitatea vieții poporului unguresc, care trăiește și acum ca odinioară în mîile de țărani dela sate și în proaspăta burghezic a orașelor provinciale ridicată din nobilime. Scriitorul ungur va răscoli sufletul acestor pături sociale, nu fiindcă așa ar pretinde o anume lozincă la modă, ci fiindcă involuntar e receptacolul mediului din care a ieșit la suprafață.

Firește, că intrucât se găsesc Unguri între scriitorii dela Budapesta, vei găsi și în scrisul lor note smulse din viața specific ungurească. Cine ar contesta d. e. caracterul național al paginilor lui Moricz Zsigmond, sau fondul maghiar din strofele lui Ady? Dar, cum spuneam, cei mai mulți din actualii scriitori, majoritatea hotărîtoare, sunt de origine ovreiască și astfel caracterul dominant e împregnat de dânsii. De aci mulțimea de clișeei internaționale, accentele de ahasverism modern, orășenizarea pripită a literaturii ungurești. Vorbesc doar, Ovreii au tot trecutul și prezentul lor, cer cuvânt îndemmurilor moștenite, organizația lor socială, nivelul lor cultural. Ce interes sau înțelegere pot avea acești oameni pentru viața tipic ungurească, de care sunt absolut străini și pe care acolo în babilonul lor improvizat n'au s'o cunoască niciodată? Vor scrie deci în mod firesc din lumea lor de gândire, vom avea astfel comediile lui Molnár, piesele lui Szomory, baladele lui Kiss, sau strofele lui Szép Ernő. Incontestabil, lucrări de talent, dar toate lipsite de caracter unguresc; toate purtând pecetea originii autorului și a mediului din care au răsărit.

Inrudierea organică între scriitor și mediul din care face parte se manifestează pe toată linia și astfel e firesc că acest adevăr se răsfrînge și la noi. N'ar trebui deci să se mire dl Braun, că găsește în scrisul meu popi și țărani și dragoste de câmp. Nu, fiindcă eu, ca și alții, nu trăiesc suspendat între cer și pământ, ci în mod foarte firesc — sau fatal — vin cu moștenirea din bătrâni pe arena literară. Așa vine și dânsul, așa și Ignatus. Cu toți ne avem morții noștri. Eu nu scriu de freamătul pădurii de brazi, nu mă încântă fata popii Irimie ori creasta munților în amurg, — fiindcă aceste sunt crâmpie din organismul meu sufleteș încheșat într'un asemenea mediu. Nu pot înfiripa povești de ghetto, fiindcă n'am trăit niciodată în lumea asta posomorită, nici aventuri galante de rococo, fiindcă pe pământul urmașilor lui Horia nu s'a dansat nici un menuet. Eu înțeleg foarte bine pe dl Braun, care îmi spune cu toată sinceritatea, că nici nu mai există viață patriarhală la Unguri, că dânsul într'o excursie la țară, la un conac cjobănesc pe pustă, a găsit un număr din gazeta „Friss Újság” și o perie de dinți. Il înțeleg foarte bine. D-sa, orășanul atâtor generații, care n'are nici o legătură cu câmpia ungurească, d-sa excursionistul pripit, cu volumele de sociologie subsuoară, n'a simțit nicio clipă fiorii nemărginirii pe cari ț-i dă întinderea vastă, n'a putut prinde farmecul din care creierul lui Petőfi a brodat capodopere. Asta nu înseamnă însă că frumșetea naturii au apus. Nu, domnule Braun. Sunt câmpiile aceleași, orizontul la fel, tot așa se înjură, se bea și se cântă pe Alföld ca acum cincizeci de ani... Tisa își leagă unde în acelaș ritm ca pe vremea curuților, pitpalacul cântă în grîu, greerii țărăie, caii nechează privind departe, fungeii tremură în aerul cald, fata morgana vrăjește cetăți călătoare... Toate astea erau cu întreg caleidoscopul lor magic și când dta te-ai dat jos acolo în gară, după ce probabil ț-ai vizat mai întâi biletul pentru trenul următor. Dar, vezi d-ta, domnule Braun, n'ai remarcat din toată panorama imensă decât numărul din „Friss Újság” — și peria de dinți — singurele atribuții rătăcite din lumea de unde veneai d-ta. Și sunt sigur că dacă ai fi fost ispitit, la întoarcere, să înfiripi o strofă în murmurul ritmic al trenului, strofa d-tale n'a furat nici o taină a pustel ungurești...

E natural și explicabil procesul de gândire al d-tale, și așa fi un spirit mediocru orbit de sovînim, dacă ț-ai cere să scrii dintr'o lume pe care nu o cunoști... Am să-ți recunosc talentul cu dragă voie și poate să mă încante strofa d-tale, dar nu înțeleg deloc stăruința asta ingrătă de a-i da cu orice preț etichetă tricoloră ungurească... Mi se pare deci foarte clar adevărul înrudiirii organice între artist și origina lui, între creațiune

și mediul scriitorului. Ar lua proporții prea mari acest articol, dacă aş căuta să-i arăt aici d-lui Braun, cum se refrîng prin prisma mea de gândire anume probleme de viață occidentală și până la ce limită m'a smuls orașul din liniștea senină a naturii la sânul căreia m'am pomenit. De sigur ar fi un capitol în care s'ar putea prinde multe nuanțe din prefacerea noastră socială, dacă ar încerca cineva să zugrăvească dualitatea sufletească a unui intelectual ridicat din mijlocul poporului nostru și aruncat în clocotul fierberii culturale a civilizației moderne. La lumina unei astfel de analize s'ar descifra multe taine și tragedii cari se petrec în umbră. Dar asta nici n'are interes pentru lămurirea curentelor de idei din literatura dela Budapesta și nici n'ar putea fi apreciată de dl Braun, care e așa de departe de înțelegerea lui Eminescu, încât îi atribuie acestui spirit, în adevăr conservator, o concepție socială răzimată pe preceptele „României noi ce se industrializează”, — lui Eminescu care a scris Satira a treia... De altfel nici nu putem cere o adâncire deosebită a literaturii noastre la vecinii unguri în mijlocul cărora un Șeghescu reprezintă știința românească și între cari orientarea de până acum chiar a d-lui Braun e o notă laudabilă și surprinzătoare.

Din cele spuse până aici rezultă limpede faptul că aprecierile făcute de mine asupra literaturii ungurești nu porced nici din porniri antisemite, — nici din reacționarismul ce mi se impută. Am spus un adevăr și dovadă că am atins coardele simțitoare e chiar însași discuția neobișnuită ce s'a pornit acum în ziarele lor, dintre cari multe îmi dau dreptate. E un aspect de sigur interesant pentru noi, privitori oarecum obiectivi, harța ce s'a început acum între scriitorii din Budapesta pentru revendicarea unui caracter național pe seama operei lor, dar tocmai fiindcă suntem lipsiți de patimă, vedem chiar și în această harță manifestarea paralelă a celor două suflete, cu două literaturi deosebite. Suntem chiar de credința că acest adevăr elementar e remarcat și de talentele mai de seamă de pe malul Dunării și poate va fi accentuat, mai curînd sau mai târziu, pentru a se curma odată sentimentul de jenă morală ce trebuie să trezească în firele mai distinse accentuarea continuă a unui naționalism cu care n'au nici o înrudire...

Voiu încheia deci aceste rînduri oprindu-mă iarăși la contele Zichy și la guvernanta maghiară dela cari am pornit. Din faza actuală de dezvoltare a literaturii maghiare nu se poate desluși un caracter național și cu o astfel de cultură fără rădăcini nu se poate desființa poporul românesc, din vecinătatea României, în epoca lui de renaștere culturală.

Ar fi deci timpul suprem ca tocmai în aceste vremuri agitate oamenii politici maghiari să lasă stelele contelui Zichy și să judece realitatea. Numai o astfel de judecată poate crea stări suportabile aici. Un lucru e cert: de astfel de astronomii politici noi nu temem steaua de pază a neamului românesc...

Episcopul Radu la ministrul președinte.
Ni se telegrafiază din Budapesta: Intorcându-se din Viena, unde a felicitat pe noul primat al Austriei, episcopul diecezei rom. gr.-cat. a Orăzii, P. S. Sa Dr. Demetriu Radu a făcut azi o vizită primului ministru al țării Ladislau Lukács.

Procesul Désy-Lukács la curtea de apel.
Ieri a fost luat în dezbateri senzaționalul proces Désy—Lukács, la secția a doua a curții de apel, sub președinția lui Sigismund Ráth. Cu elaborarea raportului în acest proces a fost însărcinat judecătorul Emeric Bakonyi, iar ca judecător votant a fost delegat judecătorul Coloman Bakonyi. Acest consiliu judecătoresc s'a ocupat ieri și astăzi cu sentința primului for judecătoresc, și avea să decidă, în urma apelului, că oare să se admită dovedirea acuzațiilor, ceea ce primul for judecătoresc a refuzat, sau să se fixeze o ședință în care să-și spună numai sentința și forul al doilea. Ședința de ieri, care a fost publică și în care s'a citit numai raportul

judecătorului Emeric Bakonyi și-a avut senzația ei. La aceste ședințe nici acuzatorul nici acuzatul n'au drept de reclamare și astfel nici nu s'au prezentat la ședință. Procurorul însă pentru a-l putea salva pe superiorul său, pe șeful guvernului a prezentat în scris acestui consiliu judecătoresc o propunere, a cărei scop a fost a prezenta întregă afacerea ca o *res iudicata* atât din partea parlamentului cât și a camerei magnaților și astfel forul judecătoresc nu s'ar mai putea amesteca în sfera de competență judecătorească a corpurilor legiuitoare. Procurorul afirmă în propunerea sa că atât parlamentul cât și camera magnaților l-au achitat pe primul ministru de sub acuzațiile lui Désy.

În ședința de azi, care a fost o ședință închisă, consiliul judecătoresc a hotărît că *nu ia în considerare propunerile procurorului și ordonă dovedirea acuzațiilor lui Désy.*

Aceasta nouă întorsătură, de sigur neașteptată din partea primului ministru Lukács, foarte probabil va aduce la suprafață întreg noroiuosul substrat al procesului.

Congresul social-democrat s'a amânat pe toamnă. Partidul social-democrat își ținea congresul general în fiecare an la Paști sau mai târziu la Rusalii. În anul acesta — după cum se anunță din Budapesta — conducerea partidului social-democrat a făcut organizațiilor partidului propunerea ca congresul, din cauza situației politice actuale, să fie amânat, ceea ce membrii de încredere din Budapesta și organizațiile orașelor din provincie au primit cu aprobare și astfel conducerea partidului într'o ședință ținută în zilele trecute a hotărît ca congresul să fie convocat pe toamnă.

Acuza procurorului împotriva atentatorilor cu călimarele. Azi s'a continuat la judecătoria din Budapesta dezbaterile procesului intentat împotriva atentatorilor cu călimarele. Dezbaterile de azi a fost cu mult mai interesantă, pentru că fasonările sincere ale deputaților acuzați și a martorilor ascultați a lămurit deplin incidentul cu călimarele. Deputații acuzați Ioan Zakariás, Otto Hofman și Iuliu Markos au recunoscut că ei au aruncat cu călimarele, dar nu se simt vinovați. Procurorul substituit Barnabás Sélley a cerut în vorbirea lui ca Ioan Zakariás, Otto Hofman și Iuliu Markos să fie declarați vinovați pentru delictul că s'au opus cu forța împotriva autorităților, iar în două rânduri au comis grave răni corporale. Referitor la acele delict comise împotriva ministrului Serényi a deputaților acuzați Lud. Beck și Lud. Mérey, procurorul substituit a renunțat la pedepsirea lor, a susținut însă acuza atât față de aceștia cât și față de Iosif Madarász iun. referitor la atentatele comise împotriva lui Khuen.

După vorbirea procurorului substituit și-au început pledoarele apărătorii acuzaților. Judecătoria — după cum se telegrafiază din Budapesta va putea aduce sentința de abia târziu în noapte sau numai mâine dimineată.

Nagy Jenő,

specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVAR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pone dinți și cu plătiri în rate favorabile,

Ordinează ziua întregă.

(97—)

Politica României în viitorul apropiat.

— Dela corespondentul nostru special. —

Paris, 1 Aprilie.

In cercurile politice de aici se comentează mult politica României. Căderea Adrianopolului a confirmat definitiv victoria Bulgarilor și începutul unui mare avânt politic al slavilor din Balcani. Rezultatul real al războiului balcanic din 1912—1913 este: o Bulgaria mare, întărită în încredere și patriotism prin conștiința sacrificiului de viață omenesc făcut, și o Serbie mărită. Slavii din peninsula balcanică pot fi mulțumiți de rezultatele politice naționale îndrăznețe ce au făcut.

Toate cercurile competente se întrebă acum: care va fi politica României de aici înainte? Progresul micilor ei vecini dela sud, cari astăzi au devenit egali cu ea și mâne poate să devină mai mari dacă proporția de acum a progresului politic a acestor țări, acest progres nu va avea oare o influență decisivă în noua orientare politică a României? Înțelege România să-și facă amici sau dușmani din vecinii ei dela sud? Nu va fi oare forțată România să inaugureze o politică întemeiată pe amicitia acestor neamuri tinere și viguroase, amicitie care, se afirmă, poate să îi fie utilă în anumite împrejurări de mare însemnătate pentru idealul românesc cari pot să aparțină unui viitor destul de apropiat?... N'a sosit oare momentul pentru România să renunțe la oarecare tradițiuni cari au zguduit adânc încrederea în victoria idealului național românesc fără ca siguranța statului român sau prestigiul său politic să fi câștigat ceva?... În sfârșit: vor Românii să urmeze și pentru mai departe politica lor de pură conservare sau sunt deciziți urmând exemplul vecinilor lor mai fericiți, să deschidă un nou, mare, capitol în viața lor națională prin inaugurarea unei politici de întregire a domeniului lor național?...

Iată câteva din discuțiunile cari se discută, cu mult interes, nu numai în cercurile românești de aici dar și în cercurile politice parisiene, cari sunt conștiente de rolul ce numerosul și puternicul neam românesc îl poate juca într'o conflagrațiune europeană. Grație mai cu seamă atitudinii binevoitoare față de România ce a luat-o o parte a presei parisiene (indeosebi ziarul „Le Journal” „L'Echo de Paris”, „Le Journal des Débats”), opinia din Franța și încetul cu încetul și opinia europeană cunoaște acum mai de aproape chestiunea românească.

Incepe să se formeze conștiința că din toate tinerele națiuni din Orient, cari au avut să lupte pentru îndeplinirea idealului lor național, Românii sunt singurii cari sunt încă încătușați. Prin comparațiune cu noua soartă a Bulgarilor, a Sârbilor, a Grecilor, a Muntenegrilor și chiar și a Albanezilor, opinia europeană și bărbații politici cari imprimă direcțiunea evenimentelor internaționale pot face ușor constatarea că: România a stat pe loc în timp ce vecinele ei mai mici și mult mai inculte dela sud au dat înainte. Iar această constatare este urmată, în mod logic, de convingerea din ce în ce mai fermă, mai lămurită că: România, care a rămas acum singura nedreptățită, are drept nu numai la mici compensațiuni dar și la mari aspirațiuni!

Este aproape o săptămână de când a început să iasă din ce în ce mai clar în relief: dorobanțul român... Cercurile politice europene sunt astăzi convinse de valoarea militară a Bulgarilor. Comparațiunea cu armata română și cu valoarea acestei armate urmează dela sine, mai ales că litigiul româno-bulgar încă tot nu este rezolvat.

Care va fi politica României față de Bulgaria? — iată chestiunea pe care și-o pun bărbații politici conducători din Europa în primul rând. Am examinat și noi și vom mai examina încă această chestiune.

Statul român se găsește într'o alternativă din cele mai grele. El trebuie să aleagă între amicitia și dușmănia slavilor, cari sunt reprezentati în momentul actual în linia întâi de Bulgaria și în a doua linie de Rusia, care se află la spatele Bulgarilor ca un inger păzitor. Entuziasmul exuberant cu care Duma rusă și toată lumea politică și opinia publică din întinsul imperiu rusesc au primit știrea căderii Adrianopolului dovedesc cu prisosință că Rusia are o simpatie adâncă pentru Bulgari și înțelege să continue a juca rolul ei de mare protectoare a slavismului. Iată deci că România se găsește strânsă ca într'o capcană între doi puternici vecini. Putea-va ea rezista enormei apăsări dela nord și invaziunii bulgare dela sud, cari ar urma în mod simultan în cazul când România ar provoca dușmănia fățișă a slavilor?... Amicele ei de până acum (blocul germano-austro-ungar) vor fi ele destul de puternice spre a o scăpa din ghiarele slavilor?

Blocul german se clatină, deși Germania este prima putere militară din lume... Austro-Ungaria dispune de o excelentă organizațiune militară, care are însă un cusur esențial: acela de a fi formată dintr'un mozaic de națiuni cari se urăsc între ele de moarte și cari așteaptă prima ocaziune spre a gravita în afară după ce s'au răfuit bine, între ele, în năuntru. Marea boală a credincioasei aliate a Germaniei este acea ură seculară, ură neîmpăcată, ce s'a acumulat în sufletele neamurilor asuprite de sub vechiul sceptru habsburgic. Un mare istoric francez, d. Lavissee, a spus că această monarhie este, în această privință, o a doua Turcie...

Este greu, din cale afară de greu de a face o politică de succese în asemenea condițiuni, extrem de complicate și foarte nefavorabile pentru Români! Într'adevăr: examinând bine situațiunea în care ne găsim noi Românii vom găsi că suntem într'un cerc vicios, din care nu putem eși sau din care — mai bine zis — nu avem curajul să eșim. Românii sunt o națiune veche și cumpănită... Am suferit într'adevăr prea mult decât ca să riscăm tot ce avem pentru ceva mai mult, din viitor, dar ceva nesigur...

Astfel trebuie să ne explicăm lipsa de o direcțiune fermă și de o deciziune irevocabilă în politica românească. Așteptăm, așteptăm, voind să ghicim par'că secretul viitorului. Voim să stocăm victoria cu sacrificii cât mai puține și de aceea așteptăm. Dar nici așteptarea prea multă nu este bună, căci ea este semnul indecisiunii sau chiar a fricei. Căci, la urma urmei, politica românească este și ea un nod gordian pe care trebuie, zic trebuie, să-l tăem cu sabia!... Când vom lovi, să lovim bine, ca să-l tăem dintr'odată.

Din iadul dela Sasca.

Telegramă către biroul de cabinet al Majestății Sale.

Am văzut că furia administrației a preschimbat pașnicul teritor al cercului Sasca într'un adevărat iad de nelegiuiri și atrocități, cum nu s'a mai pomenit nicăieri până acum. O vorbă ne flutură de atunci tuturor pe buze, o flacără care țigănește din cea mai adâncă revoltă: în Ungaria stările sunt pe cale a atinge gradul de candescență revoluționară. Aici numai toporul ne mai ajută!

Chiar și deputații noștri, cari de atâtea ori au stat cu pieptul în fața sulțelor unguerești, ca adevărați eroi, au rămas înlemniiți de ceea ce au văzut la Sasca. În culmea mâhnirii lor, ei s'au văzut îndemnați să denunțe telegrafic pe făptuitorii stării de asediu dela Sasca, pentru că și în acest chip să avem — dacă nu mai mult — cel puțin încă o mărturie istorică a celor întâmplate. Telegrama a fost dată din Ciclova-română, și a fost semnată de dl Dr. Ștefan C. Pop. Iată-o:

Biroului de cabinet

Viena.

In 29 Martie, după amiază la orele trei n'am întâișit la primăria din Ciclova-română, comună aparținătoare cercului electoral Sasca. Notarul comunal, cu știrea primpretorului dela Oravița, nesocotind dreptul meu de imunitate constituțională, m'a escortat din comună cu ajutorul unui jandarm călare, care mă urma cu sabia scoasă. În drum jandarmii băteau cu săbiile pe urmașii eroilor români, cari au apărut hotarele împărăției Voastre și nu este mijloc care să nu se întrebuițeze pentru a potența nemărginita amărăciune în sufletul credinciosului popor al Majestății Voastre, precum și pentru a deștepta ură împotriva puterii armate.

Cer scut pe seama fraților mei de sânge împotriva brutalităților jandarmerești.

Cu devotament de supus

Dr. Ștefan C. Pop,
deputat în camera ungară.

Nu știm cum vor privi la locurile hotărâtoare de soarta politică a Ungariei această flagrantă crimă împotriva constituției, crima de-a nesocoti până și dreptul de imunitate a deputaților. Ori-cum, însă, concluziile ni le facem cu toții în conștiință și simțim că se apropie vreme de altă luptă politică decât cea de până acuma.

La 780

IN BUCUREȘTI
Laboratorul „Dr. Robin”
5 str. I. C. Brătianu 5.
Director: Dr. V. Busilă.

ANALIZE DE SÂNGE
pentru sifilis (Wasserman),
spate, urini, fecale, (scaune)
:: și orice analize medicale. ::

— Lămuriri la cerere. —

Infrățirea albano-română.

— Dela congresul albanez din Triest. —

(Urmare).

Propunerile făcute la congresul albanez din Triest, de către Sf. Sa părintele Fan Noli, șeful spiritual al ortodoxilor Albanezi-naționaliști și delegat special al federației „Vatra” — Liga panalbaneză — din Boston, America, precum și răspunsurile provocate de aceste propuneri cari interesează românismul în general.

Părintele *Fan Noli*, fondatorul bisericii naționale albaneze, bine cunoscut publicului bucureștean, prin predicile și conferințele ce le-a ținut în capitala regatului român, imediat după recunoașterea și introducerea limbii albaneze în biserică, pentru prima oară, de către sf. sinod al bisericii autocefale române, a ținut cea mai frumoasă conferință la congres în următorul conținut rezumat:

„In calitate de reprezentant al Albanezilor din America, Vă aduc un călduros salut din partea fraților stabiliți peste Ocean și în special din partea acelor concentrați în jurul federației „Vatra” care instituțiune editează de câteva timp valorosul organ de publicitate „Dielli” — Soarele — ale căruia raze de lumină au răspândit și continuă a răspândi căldura sufletească printre toți frații Albanezi răspândiți în toată lumea și mai ales printre acei din interior, urgișiți de soartă a suporta umbra tenebroasă a unui regim vitreg și hain la suflet. Mi se umple inima de bucurie când văd întruniți pentru prima oară un număr atât de mare de Albanezi, veniți din diferite țări și aparținând diferitelor confesiuni, dar fiind însuflețiți cu toții de același ideal comun al infrățirii, pentru mărirea și prosperitatea patriei. În special admir patriotismul fraților albanezi din Italia, reprezentați prin delegațiune atât de numeroasă, fapt ce ar trebui să ne înveselească pe toți, mai ales că se constată la această numeroasă colonie o rezistență atât de puternică, pentru conservarea conștiinței naționale în decursul secolelor de când s’au despărțit de scumpa noastră patrie. Albania se renaște și drapelul independenței fălăie la Valona, cu toate că Grecii, Sârbii și Muntenegrii au încercat în van să sufocă o națiune ce se afirmă atât de majestos, fiind conștientă de viitorul ei. Ar trebui să se mai știe că luptătorii dela *Ianina* și dela *Scutari*, nu sunt turci, ci sunt frații noștri *albanezi*, cari își apără cu eroism patria lor. Nu se mai poate aștepta *hotărârea interminabilei conterinte pentru pace dela Londra, ci se impune să tragem sabia până mai este timp de a învinge pe inamic, sau să murim cu toții până la unu!* Istoria se repetă: Scanderbeg — Rex Albanorum — a fost aliat în luptele sale cu Roma și cu bravul *Hunyadi* — Român de origină — astăzi trebuie să sperăm din nou, că tot *dela Roma și dinspre Dundre, ne va veni cuvântul hotărâtor de simpatie și ajutor*. În caz contrar, ne vom consola cu tradiționala noastră vendetă strigând: „puscat de țigăci” — pușca și carusele — în care caz vom fi orgolioși în totdeauna, că prin propriile noastre forțe, vom crea o Albanie mare și independentă, asigurându-i totodată o amicitie trainică, spre a deveni neînfrântă și pe cât posibil de grandioasă. (Aplauze lurtunoase).

Să ținem seamă că o Albanie independentă, astfel precum ne-o delimitează de pe acum dușmanii noștri, nu se poate menține, nici politicește, dar nici economiceste. Patria noastră trebuie să-și aibă granițele ei naturale în limita celor patru vialete: *Scutari, Cosova, Monastir și Ianina*, fapt pe care nimeni nu ni-l poate contesta, cum că noi n’am constituit majoritatea în aceste regiuni, față de celelalte popoare conlocuitoare.

Atât din punct de vedere *etnografic, politic și mai ales economic*, avem tot dreptul să reclamăm teritoriul populat în majoritate de către conaționali noștri afirmând sus și tare, că nu cerem teritorii străine, *nici cucerirea vre-unei părți unde elementul nostru să nu fie reprezentat cu majoritate absolută*. Astfel se impune să ni se recunoască independența în întreaga Albanie, unde elementul pur albanez preponderază, garantând în schimb, că *pe viitor vom fi un factor eminent pentru menținerea păcii în Balcani*. (Urale și aplauze repetate).

Acum având în vedere și programul congresului, în care se prevede că i s’a dat (prin punctul al doilea) o deosebită atenție *infrățirii albano-române*

prin pasagiul următor: „Prin faptul că Românii aflători atât în Albania, precum și în jurul Albaniei, și-au exprimat dragostea să conviețuiască cu noi laolaltă, în patria comună a libertății; noi la rîndul nostru, *ii dorim din tot sufletul îmbrățișându-i trătește*”. Vă rog a-mi asculta și propunerile mele privitor la acest punct important.

Cu Românii din Albania și Macedonia ne unesc interesele următoare pe vecie: 1. *Sângele*. S’a constatat că Albanezii au afinitate de rasă cu Românii, întrucât mulți Albanezi *au sânge românesc în vinele lor*, precum curge și în arterele Românilor mult sânge *albanezesc*. 2. *Suferințele*. Ne unesc suferințele comune suportate atât din partea Turcilor, cât și din partea patriarhatului ecumenic. 3. *Interesele comune*. Ar trebui să facem o unire trainică azi cu acești frați spre a opune o stavilă puternică *Slavilor și Grecilor*. — Românii ne onorează în fața lumii, prin declarațiile lor sincere, că au cu mult mai mare încredere în noi Albanezii, cu cari doresc să se alieze, decât în dușmanii noștri comuni *Greci și Slavi*.

Bazat pe aceste motive, se impune să le acordăm *Românilor: deplină libertate și toate drepturile culturale privitor la școli și biserici*, spre a-și putea conserva *naționalitatea lor intactă în Albania independentă de mâne*. — Congresul albanez ar trebui să aducă la cunoștința *Soc. de cultură macedo-română* și președintelui *Ligei pentru unitatea culturală a tuturor Românilor*, (ambele cu sediul la București) aceste propuneri făcute de mine, după ce vor fi aprobate. (Urale sgomotoase și aprobări unanime).

Pe lângă aceste propuneri deja aprobate, privitor la elementul românesc din Albania, Vă rog, iubiților frați, să admiteți ca să se mai trimită prin intermediul ministerului de externe, un salut respectuos, *Maj. Sale regelui Carol I al României*, pentru considerentele următoare:

1. Prin faptul că Maj. Sa este un amic personal al Albanezilor.

2. Pe motiv că domnește peste o națiune cu care avem legături tradiționale, fiind infrății prin sânge și totdeauna uniți laolaltă *pentru interese comune*.

3. Că sub domnia Maj. Sale Albanezii din România au tipărit primele cărți în limba maternă, punând totdeauna și bazele societăților culturale, premergătoare pentru încolțirea conștiinței naționale și renașterea Albaniei. (Aplauze lurtunoase).

Termin rugând pe congresiști, ca să-și unească glasul cu mine, strigând cu toții: **Trăiască Majestatea Sa Carol regele României!**

(Urale unanime și tunet de aplauze acoperă ultimele cuvinte ale trunțului albanez. Ridicându-se toți congresiștii în picioare, ca semn de deosebită stimă, au cerut într’un glas aprobarea tuturor propunerilor făcute de părintele Fan Noli).

Timutul la proporții colosale, astfel că președintelui îi este imposibil de a potoli entuziasmul; astfel că printre altele se aud glasuri: ca să-i trimită telegramă dlui *Tache Ionescu* nu ca ministru, ci ca filo-albanez. Altul propune ca să i se trimită o telegramă lungă prin care să se exprime dragostea ce-i păstrează toți Albanezii, atât pentru apărarea cauzei albaneze la Londra, precum și pentru declarația făcută presei, că dânsul fiind originar din Moscopole, deci Român din Albania, și-a apărât propria cauză a conaționaliilor săi, atât față de conferința ambasadorilor, cât și față de reprezentanții ligei balcanice; din momentul când i s’a trimis telegrama la Londra semnată de către numeroasa colonie albaneză din Triest, împreună cu toți delegații albano-români cari se aflau în luna Decembrie în acest port, — telegrama s’a trimis în copie la timp și ziarului „Românul” din Arad — spre a le lua apărarea.

D. Pandele Vanghell — șeful delegațiilor Albanezi din București, își exprimă dorința ca să se trimită trei telegrame și anume: Una *marelui apărător al Albanezilor: Regelui Carol I, alta dlui prim-ministru Titu Maiorescu*, pentru sprijinul ce l’a acordat guvernul român în toate ocaziile și în special când s’a cedat o biserică românească din centrul capitalei, pentru a se sluji în limba albaneză, chiar cu consimțământul mitropolitului primat al Ungro-Vlahiei, recunoscându-se astfel din partea

*) În acest interval se aud în sală mai multe glasuri, prin cari se cerea votarea unei motiuni spre a se trimite o telegramă de mulțumiri și dlui *Tache Ionescu, ministrului de Interne al României*.

sf. sinod al bisericii autocefale române pentru prima oară, în mod formal, că și limba albaneză este liturgică, în ciuda patriarhatului ecumenic din Constantinopol care afurisise această limbă împreună cu cea aromânească ca să nu se citească în tot cuprinsul peninsulei balcanice. Iar a treia telegramă să se trimită dlui *Tache Ionescu* care n’a încetat un moment și n’a scăpat nici o ocazie de a-și manifesta dragostea, sprijinind din răspuneri și cauza albaneză de o potrivă cu chestia fraților Aromâni.

(Va urma).

Momente critice.

Agravarea conflictului pentru Scutari. — Primejdia războiului româno-bulgar.

Arad, 4 Aprilie.

Situația externă pare a se complica tot mai mult. Acuma a intrat Austro-Ungaria în joc. Aliații balcanici amenință că-și întorc toate armatele împotriva Austro-Ungariei, dacă într’adevăr va ataca Muntenegru. Știrea aceasta este foarte gravă și atitudinea Muntenegrului care continuă cu energie bombardarea Scutarilor, dovedește că aliații sunt gata să-și pună amenințările în practică. De altfel telegraful aduce știrea că Sârbii și Muntenegrenii au întărit coastele și așteaptă escadrelle Austro-Ungariei gata de atac.

Faptul că Germania care la început declarase că neavând vase de războiu în partea unde va avea să se facă demonstrația navală, nu va participa, trimite acum un cuiasat, pare a confirma știrile ziarelor triplei înțelegeri că, adică, puterile triplei înțelegeri nu vor participa la demonstrația navală sau dacă totuși ar participa, ele vor supraveghia numai mersul acestei demonstrațiuni navale. Germania a înțeles că altfel Austro-Ungaria ar rămâne izolată. Presa franceză atacă cu violență Austro-Ungaria și o face responsabilă de gravele consecințe ale urmărilor politice ei. Pe de altă parte ni se anunță că după părerea generală a cercurilor politice externe demonstrația navală a întârziat, întrucât în urma desfășurării târăgării pășirea demonstrativă a marilor puteri nu mai poate avea nici un rezultat. Ajungând și monarhia austro-ungară la această convingere a hotărât că, dacă într’adevăr demonstrația navală nu avea rezultatul dorit, în cazul acesta monarhia nu se va mai adresa reuniunii ambasadorilor dela Londra, ci în acord cu aliatele ei va recurge la măsurile cele mai energice împotriva Muntenegrului, silindu-l în modul acesta să cedeze.

Scutari a rămas, deci, punctul inflamabil al crizei balcanice și căderea lui, care se așteaptă dintr’un moment în altul, va decide soarta unui eventual război între Austro-Ungaria și Rusia.

În privința diferendului româno-bulgar primim știri cari indică par’că o situație mai gravă, întrucât îngâmfarea și atitudinea obraznică a Bulgarilor a indignat într’o măsură extraordinară întreaga opinie publică din România, care acum în mod franc pretinde începerea neîntârziată a războiului contra Bulgariei. Deși se declarase că desbaterile reuniunii ambasadorilor dela Petersburg sunt și vor fi ținute în secret, în București s’a răspândit știrea — și el se menține tot mai mult — că Rusia ar fi împotriva cedării Silistrei și că în nici un caz România nu va

putea obține pe cale pașnică această fortăreață de o foarte mare importanță pentru ea. Presa românească, de toate nuanțele politice, făcându-se ecoul opiniei publice pretinde în modul cel mai hotărât guvernului părăsirea politicii de târăgăneli de până acum și părăsirea energică pentru afirmarea revendicărilor României față de ingrații Bulgari.

O icoană clară a situației ne dă următorul articol al ziarului „Inainte” intitulat „Să credințăm baionetelor revendicările noastre”:

„Toți, dela vlădică până la opincă suntem solidari, gata să ne jertfim pentru patrie și toți avem privirile îndreptate la graniță! Destul cu batjocura unor tratative cari încep să devină o insultă pentru un popor cu demnitate și urmărind un ideal național. Nici statele cele mai mici nu mai vor să asculte de cuvântul așa zisei Europe. Micul Muntenegru sfidează marea Austro-Ungarie. Și când reprezentanții marilor puteri îi cer să înceteze asediul Scutarilor, regele Nichita comandă cea mai violentă bombardare. Trebuie să priceapă acei cari au răspunderea că țara nu mai poate răbda situația umiltoare în care este pusă. Și dacă oamenii politici nu-și fac datoria, va ști țara să și-o facă. — Dela Londra am fost trimiși la Petersburg și acum ni se spune, că pentru a avea un răspuns definitiv la cererea noastră, trebuie să mai mergem și la un congres european....

Farsa devine sângeroasă; ea nu mai poate fi tolerată! Nici la conferință, nici la congrese, ci pe câmpul de bătaie! Acolo este locul popoarelor viteze! Acolo vorbesc națiunile cari știu ce voiesc și știu să voiască! Avem o armată vitează; să credințăm baionetelor ei apărarea drepturilor noastre!”

Din toate aceste știri rezultă deci că situația se agravează și este foarte probabil că în curând România să fie nevoită să intre în acțiune, de astădată însă fără voia ei.

Statele balcanice merg înainte și aceasta este cel mai sigur semn, că Rusia voiesc, cum am mai spus, și profită cât mai mult de acțiunea acestor state, acum când puterile centrale se feresc de război.

Regele Nichita a predat unui general sârb comanda supremă a armatei dela Scutari.

Belgrad, 4 Aprilie. — La dorința expresă a regelui Nichita generalul sârb *Boivici* a luat comanda supremă a întregii armate asedia-toare dela Scutari. Până acum asediul a fost condus de către regele Nichita, dar pentru continuarea fișcării populația muntenegreană îl acuză pe regele, care din această cauză a trebuit să cedeze altuia comanda supremă.

Acțiunea flotei austro-ungare.

Berlin, 4 Aprilie. — Press-Centrale primește din Corfu următoarea telegramă: Ieri se răspândiseră aici vești alarmante că flota austro-ungară a sechestrat vasele grecești de transport, cari transportau trupe sârbești la San Giovanni di Medua. Vestea aceasta a pricinuit mare teamă; populația a asaltat autoritățile portului cerindu-le explicații asupra acestui svon.

Vasele engleze de război și cuirasatul francez „Edgard Quinet” au plecat azi dimineață înspre Antivari.

Muntenegrenii și demonstrația navală.

Cetinje, 4 Aprilie. — Pe Muntenegreni nu i-a impresionat deloc până acum demonstrația navală a marilor puteri. Ingâmfații Muntenegreni sunt neflexibili și cu ori ce preț voiesc să cucerească Scutari. Asta e singura lor dorință și e indiferent pentru ei dacă vor putea sau nu să mențină orașul ocupat. Tot așa de indiferenți îi lasă și consecințele încăpăținării lor față de dorința marilor puteri. Pe ei îngur numai cinstea armatelor muntenegrene îi mai interesează.

Consfătuirea regelui Nichita cu Giers.

Cattaro, 4 Aprilie. — Ieri regele Nichita a avut o lungă consfătuire cu consulul rusesc Giers și cu atașatul militar rusesc. După consfătuire regele a plecat la tabără și a dat comandanților ordinul să facă pregătiri pentru un nou asalt.

Șeful statului major sârbesc a căzut în luptă.

Belgrad, 4 Aprilie. — Se svonește, că șeful statului major al armatei sârbești colonelul *Popovici* ar fi căzut și el în asediul contra Scutarilor.

O nouă bravură a vasului Hamidie.

Atena, 4 Aprilie. — Vasul grecesc „Leros” întorcându-se dela San Giovanni di Medua, unde debarcase, sub scutul vaselor de război grecești de război, trupe sârbești, ajungând în dreptul Kefalonei a fost bombardat de către crucișetorul turcesc „Hamidie” și după câteva minute s'a scufundat în mare. Personalul vasului grecesc a fost luat pe bordul crucișetorului „Hamidie” care l'a dus apoi și l'a debarcat la Jaffa.

Pentru tronul Albaniei.

Veneția, 4 Aprilie. — (Dela coresp. nostru special). În ziua de 15/28 Martie a debarcat la Valona ducele Montpensier, principele de Orleans, însoțit fiind de principele Albert Ghica și Petre Gugiamana — Români — precum și de Albanezul Mark Kacarigi din Scodra. După o consfătuire de 3 zile cu guvernul și senatul albanez, ducele cu întreaga suită s'a imbarcat în yachtul său „Mekong”, însoțit fiind de Ismail Kemal bey, șeful guvernului provizoriu, de ministrul instrucțiunii publice Gurachuclii și de șeful miliției naționale Isa Boljetinaz precum și de Edem și Kiazim, feciorii lui Ismail Kemal. Trecând prin Brindisi și Bari ducele s'a dus direct la Roma, unde va sta câteva zile.

Albanezii nemulțumiți cu actualul șef al guvernului provizoriu.

Veneția, 4 Aprilie. — (Dela coresp. nostru special). După părerea prietenului meu care a stat mult de vorbă cu veteranul luptător albanez Ismail Kemal, pare că guvernul provizoriu nu va avea lungă durată din cauza partidului contrar lui Ismail Kemal. Partidul acesta se mărește pe zi ce merge. Ismail Kemal s'a mulțumit să obțină jurământul colegilor săi din cabinet că-i vor păstra credința și a părăsit Valona spre a vizita toate cabinetele europene și în special Londra, unde sperază să obțină oarecari concesiuni pentru Albania.

Ce-i cu Silistra?

București, 4 Aprilie. — „Epoca” scrie: „Marți noaptea în momentul de a pune ziarul sub presă, dela Budapesta s'a telefonat o știre în privința hotărârilor dela Petersburg asupra Silistrei. Știrea în neputință de a mai fi controlată, a apărut azi, Marți, de dimineață, fără nici un soi de rezervă asupra autenticității ei. Or, după informațiile noastre precise, știrea în momentul de față, este neîntemeiată și în ori ce caz prematură, întrucât din depeșile oficiale se vede că reuniunea din Petersburg n'a ajuns încă la capitolul deciziunilor”.

Declarațiile dlui Titu Maiorescu.

București, 4 Aprilie. — Față de știrea din Petersburg, că în ședința de Miercuri reprezentanții marilor puteri ar fi opinat ca să se dea României Silistra necondiționat, d. prim-ministru Titu Maiorescu a făcut unui redactor al ziarului „Inainte” următoarea categorică declarație:

„Vă autorizez să dați cea mai formală demintire acestei știri. Până acum nu este nimic pozitiv”.

O intrevvedere între d. Take Ionescu și primul ministru ungar Lukács.

București, 4 Aprilie. — Imediat după sosirea răspunsului dela Petersburg d. Take Ionescu va pleca la Budapesta spre a avea o intrevvedere cu Lukács. Se dă o deosebită importanță acestei intrevvederi dat fiind speciala însărcinare ce o are.

Ce spun Evreii din România despre intervențiile din străinătate.

București, 4 Aprilie. — Dr. Adolf Stern, președintele „Uniunii Evreilor pământeni” a făcut unui ziarist următoarea declarație despre intervențiile din străinătate în chestia evreiască:

— Noi suntem cu totul nemulțumiți de aceste intențiuni pe cari le socotim vătămătoare intereselor noastre și neavenite. Ne declinăm deci orice răspundere, fiind cu desăvârșire străini de aceste intervenții dăunătoare”.

De asemenea I. Petreanu, din partea „Asociației rezerviștilor români de confesiune mozaică” a declarat, că:

— „Toți Evreii protestează contra oricărei intervențiuni străine și le resping cu rugămintea pentru coreligionarii lor ca, dacă în într'adevăr să ajute cauza evreiască, nu vor putea-o face altfel decât astâmpărându-se”.

Neliniște nervoasă în cercurile competente din Viena.

Viena, 4 Aprilie. — (Dela corespondentul nostru). Nesiguranța continuă ce a înstăpânit spiritele în urma crizei ce domnește de luni de zile în urma evenimentelor din Balcani, a provocat o neliniște nervoasă în cercurile competente din Viena. Atitudinea intransigentă a Muntenegrului și Serbiei în chestia asedierii Scutarilor a mărit și mai mult dispoziția pesimistă, iar felul cum se opun atât regele Nichita, cât și regele Petru voinei Europei, nemulțumeste foarte mult pe guvernul austro-ungar, fiind vorba nu numai de prestigiul de mare putere, ci și de interesele reale ale monarhiei austro-ungare. De sine înțeles că, în cazul când demonstrația navală nu va avea rezultat, Austro-Ungaria se va vedea silită să întreprindă o acțiune separată de celelalte puteri. Monarhia a luat deja toate măsurile militare pentru o expediție de retorsiune în Muntenegru și se așteaptă numai ordinul din Viena pentru ca acest plan să fie pus în practică. La granițele Herțegovinei stau în fața Muntenegrului 3 brigade gata de plecare, iar alte 2 brigade de cavalerie sunt parte imbarcate, parte stau gata spre a fi imbarcate pentru ca să plece în apărarea litoralului albanez. De sine înțeles că pasul acesta Austro-Ungaria îi va face cu precauțiunea cea mai mare, pentru că în situația actuală monarhia în ori ce moment se poate aștepta la o intervenție din partea Rusiei în conflictul cu Serbia și Muntenegru. Faptul acesta agită foarte mult cercurile competente din Viena.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 Aprilie 1913.

Banii pentru năpăstuții prin potop. În fața unor svonuri răutăcioase referitor la colecta pentru năpăstuții prin potop aducem la cunoștința publicului românesc, că banii încuși din această colectă se păstrează până la ultimul filer la administrația Tipografiei „Concordia” societate pe acții în Arad. Socoata acestor bani asemenea e terminată, iar, distribuția banilor e de multă vreme pendentă la comitetul național, pe care singur l-am socotit în drept a dispune în chestia distribuții.

Un dar al „Timișanei”. Primum următoarele: Aducem cea mai profundă mulțumită institutului de credit și economii: „Timișana” din Timișoara pentru marinosul dar de 100 coroane, ce ni-a votat ca ajutor la repararea radicală a sfintei noastre biserici din Vinga. — Petru Cimponeanu, preot ort. rom. Mihail Rotariu, episcop.

Mari pagube în Murăș-Turda. Ingrozitoare vești sosesc din Murăș-Oșorhei: Prefectul comitetului a telegrafiat ministrului de interne despre enormele pagube ce a trebuit să îndure populația comitatului Murăș-Turda de pe urma potopului din toamnă. Zilele trecute au perit la 25.000 de oi și aproape 5000 de vite cornute din cauza lipsei de nutreț. Prefectul vrea să ceară un împrumut de 400.000 pentru a împiedica întru cât se poate ravagiile morții. Eri prin-

tr'o altă telegramă a urgitat rezolvirea în chip favorabil a cererilor de ajutor, căci starea populației e mespus de desperată. Cea mai neagră sărăcie s'a așternut în casele bietilor noștri plângari.

La dosarul alegerii dela Sasca. În ziua alegerii dela Sasca învățătorii satelor din cerc au plecat cu ceilalți alegători, lăsând pe micii școlari fără disciplină. Iar micii școlari știau ei prea bine că e zi mare, deci au manifestat și simțămintele lor în „poezii” de afecțiune față de „candidatul nostru” — cum zic ei în scrisoarea ce primim — Aurel Vlad, dorind:

Să învingă doctor Vlad
Că-i român adevărat.

Micuții din Jertof seara au întrebat la căruțele ce se reînforcează dela Sasca despre rezultatul alegerii. Rezultatul dureros a atins inimile micilor școlari, cari s'au adresat cuoului:

Cucule pasere blândă
Mergi la dl Vlad și cântă
Și să-l scrii adevărat
Că școlarii i-au cântat

durerea cea mare.

Un duel politic. Se anunță din Paris: deputatul Ceccaldi a atăcat într'o vorbire politică foarte vehement pe naționaliști declarând că toți aceia cari cer ca în interesul urecării contingentului militar francez, să fie înrolați toți refugiații și antimilitariștii, sunt tot așa mișei ca și aceștia pentru că prin aceasta voesc să cangreneze armata franceză. Vre-o câțiva colaboratori dela ziarurile franceze s'au simțit personal ofențați de această declarație și au tras sonji între ei, care să-l tragă la răspundere pe dep. Ceccaldi. Ieri dimineața s'a ținut duelul în care deputatul Ceccaldi a suferit grave răni la pept și la umere.

Dna Panchurst pedepsită cu încarcerare de 3 ani. Dna Panchurst e o engleză de o extraordinară inteligență și de un temperament uimitor de viguros, care și-a recâștigat renume european în urma îndârjitei lupte ce a dus-o în Anglia ca președintă a reuniunii pentru eluparea drepturilor femeilor din Londra. Ani de zile cu o stăruință și muncă ingenioasă, prin proșuri, petițiuni și meetinguri a agitat necontenit pentru rezolvirea în chip norocos a pretenziunilor femeilor engleze. A dus chiar o luptă viforoasă parlamentară, guvernul englez fiind atât de generos de a lucrat cu o scrupulozitate și diligență nepregetată la înlăturarea postulatelor prezentate de dna Panchurst.

Scotând broșura „Womens Social and Political Union”, a adunat enorme sume de bani și numărâși partizani ai cauzelor feminine. Ba din acel prilej s'a pus bază unei politice militante a femeilor. Ziarele mondiale au înregistrat amănunțit atunci aceste mișcări ale căror suflet a fost dna Panchurst. Ce e mai mult ziarurile engleze au consacrat zilnic coloane revendicând mișcările femeilor. Un caracter mai serios și mai îngrijorabil au luat aceste mișcări abia în toamna anului trecut când membrele și aderențele reuniunii la inițiativa dnei Panchurst au înaintat guvernului englez pretenziunile de a se da drept de vot și sexului feminin. Guvernul însă nici n'a voit să aducă în discuțiune parlamentară astfel de pretențiuni.

Din acel moment dna Panchurst s'a pus pe picior de războiul contra guvernului și tuturor autorităților, târând în acest „război de gerilă” — cum a fost botezat — o foarte puternică parte a societății engleze. Dna Panchurst fanatizând spiritele pri o fulminantă vorbire a prefăcut în tândări vitrinele Londrei aruncând cu pietri, au fost demolați stâlpii de telegraf, au fost sfărâmate cutiile de poștă și nu s'a pregetat să fie incendiate fel și fel de clădiri.

Acum înainte cu două luni a fost distrusă prin flacări vila vistiernicului abia isprăvită și după câteva zile dna Panchurst s'a luat într'o întrunire publică întreagă răspunderea acestei fapte a femeilor. În întrunire a pledat despre îndreptățirea de a fi dărâmate toate acele zidiri prin a căror ridicare s'a contribuit la situații grele de traiu pentru populație.

Cu această faptă însă simpatiile și răbdarea publicului și guvernului pentru năsdrăvanele fapte ale femeilor războinice, au pierit, — ce e mai mult, au fost luate dispozițiuni pentru a

curma ori ce fel de agitații, de-ale femeilor, cari ar putea să culmineze cu dărîmarea ori incendiarea vre-unei case, ori și mai puțin. Magistratul orașului a încredințat Curței cu juri ca să ia la răspundere pe dna Panchurst pentru demolarea vilei vistiernicului. Judecarea procesului a avut loc ieri, Joi, și s'a finit cu încarcerarea pe trei ani a dnei Panchurst.

Se înțelege că o astfel de pedepsire naște un și mai complicat război de guerilă. Se anunță că aderențele reuniunii femeilor sunt pregătite de martiraj.

Jurnalul lui Abdul Hamid. Acum câțiva timp am publicat o parte din memoriile fostului sultan al Turciei. Publicăm azi după revista germană „Nord und Sud”, sfârșitul jurnalului sultanului detronat.

„Imperiul nostru otoman a devenit debil în urma creșterii lui exagerate. Suntem bolnavi de amestecul naționalităților și vai aceluia cari cred că ne-ar putea ajuta prin leacuri forțate: prin astfel de leacuri imperiul nostru ar fi dus la moarte. Noi ne asemănăm cu un torent care și-a revărsat matca. N'ai nevoie ca să fi un filosof pentru a constata că scăderea forței noastre naționale trucești nu-i decât aparentă. Din epoca în care am ajuns până la Viena, pe rând, câte o provincie, una după alta s'a deslipit de edificiul imperiului nostru, dar nu era vorba decât de un proces cu totul natural. Un popor relativ așa de puțin numeros ca al nostru nu putea să păstreze pentru totdeauna țara. Nu deplâng eu am pierdut aceste țări din Balcani așa de greu de guvernate și care absorbeau forța poporului nostru. Cu cât mai repede ne vom întalni în urmă și ne vom strânge rândurile, cu atât starea noastră de slăbiciune și de boală, va fi învinsă. Europa va vedea că omul bolnav, așa de luat în răs, de îndată ce se va fi refăcut din lăuntru în afară, este un om puternic.”

Prietenul meu împăratul Germaniei laudă progresele ofiterilor noștri care studiază în Germania. Mă tem numai ca împăratul să nu se înșele, căci după raportul special al ambasadorului meu la Berlin, rezultatul studiilor tinerilor noștri ar fi foarte slab, numai puțini dintre ei lucrează. Strălucite sunt de altfel aprecierile pe care superiorii lor, le fac asupra ofiterilor turci. Știu din sursă sigură, că acolo, pentru aceste aprecieri, închid un ochiu sau poate amândoi. Costă mulți bani pentru a face pe fiii pașalelor noastre „să studieze științele militare prusace”, dar asta face bine față de străini. De o parte, lumea își închipue că noi nu crutăm nici un sacrificiu pentru a ne păstra armata la înălțime și apoi aceasta fiatează pe prietenii noștri germani.

Vechile virtuți ale otomanilor, simplitatea și sobrietatea sunt adesea pierdute de tinerii noștri în Germania: ei învață imoralitatea, se obișnuiesc cu șampania, se întorc vanitoși, privesc de sus pe camarazii lor și bătrânii generali și flecăresc asupra moravurilor noastre. Osman Pașa n'a învățat dresajul german și era totuș un general abil și capabil. La ce e bună tactica, teoria, cărțile? Un bun simț, sănătos, e cu curajul și tenacitatea, lucrul principal al războiului, dar înainte de orice o constantă și loială credință în Alah. Aceasta face mai întâi pe bunul soldat.”

„Pentru a popula regiunile deșerte ale imperiului nostru avem nevoie de o imigrațiune rezonabilă dar noi nu ne mai putem acomoda cu Evreii. Noi nu putem suporta în marginile statului nostru decât coreligionari și frați de rasă. Trebuie să ne îngrijim de a mări forța elementului turcesc. Trebuie pe cât cu putință să întărim elementul mahomedan din Rumelia dar mai ales pe cel din Asia-mică: în primul rând trebuie să asimilăm pe Curzi. Cea mai mare greșală a predecesorilor mei pe tronul lui Osman a fost că au neglijat să otomanizeze elementele slave din statul nostru din Europa. Sarcină grea, de sigur! E mai ușor cu Grecii și Armenii. Mult sânge grec curge în vinele noastre, dar slavă Domnului, seva noastră vitală și-a păstrat supremația.”

„A apărut anuarul nostru pentru armată. Trebuie să faci un studiu aprofundat și tot nu te regăsești în debordarea aceasta de funcții civile, uniforme noastre au atâtea galoane și semne distinctive încât nu le mai recunoști. Sunt totdeauna mulțămiiți că vre-o câțiva din miniștri

mei în ocaziunile cele mai solemne apar în redingotă neagră. Pentru ei cea mai mare demnitate e știința și echitatea.

În țara noastră unde religia proclamă egalitatea absolută a tuturor, ar trebui să ne străduim să fim simpli și în hrana zilnică și în haină. Eu însumi dau pildă. E plângător că pașalele mele nu vor să revină la simplitate. Nu că bag mâna într'un cuib de vespă. Dar e nemai auzit ca demnitarii noștri să fie plătiți așa de enorm.

În anuarul oficial nu numărăm mai puțin de 40 de mareșali și 60 de viziri, 13 miniștri apoi 120 persoane cu gradul de bala, 390 cu acela de ulla, de prima clasă, 21 generali ajutanți, 125 generali de onoare, 31 în câmpul efectiv. E prea mult, dar așa merge când vrei să fi bun și amabil. Să revie la vechea simplitate e foarte greu. În schimb soarta micilor funcționari e grozavă. Sărmanii! De câte ori am dat ordine să-i plătească regulat! Și mereu aud noi plângeri. De așa putea vindeca măcar acest cancer care ne roade!”

CRONICA SOCIALĂ

Desp. Nocrich al Asociațiunii invită și pe calea aceasta, pe toți cei interesați din cercul său, la conferința economică ce o va ține conferințiarul Asoc. dl A. Cosciuc, în Nocrich, ora 1 d. a., Luni în 7 Aprilie, ziua Bunei Vestiri, despre „Legumărit, cultura fânăului și gunoii artificial”. Ar fi de dorit, ca țărani să se prezinte, cât mai mulți, din toate Agenturile.

Tinerimea română din Teaca și jur, invită la petrecerea cu dans ce va aranja la 28 Aprilie a. c. (a doua zi de Paști) în sala nouă a otelului „Gross”. Venitul e destinat pentru edificarea bisericii române din loc. Suprasolvirile marinimoase se primesc cu mulțumită și se vor chita pe cale ziaristică. D-soarele sunt rugate a preferi portul național. În pauză se va juca „Banul Mărăcine” „Romanul” și „Bătuta.”

Bibliografie.

Cuvântări la sfântul botez, cununii și înmormântării, — de preotul gr. or. rom. din F. Oșorheiu Petru Popa. Arad, Tipografia Diecezană. Preț 2 coroane.

O carte menită să umple una din cele mai simțite lacune din viața noastră bisericească. Preoții o vor întrebuința cu mult folos, mai ales că autorul dovedește talent și scrie în o frumoasă limbă românească.

POȘTA REDACȚIEI.

Aviz colaboratorilor noștri externi.

Adresăm colaboratorilor noștri externi rugămintea să ne trimită contribuțiile lor pentru numărul de Paști al „Românului”, până inclusiv în 17 Aprilie st. n. Numai în acest caz vom putea învinge greutatea de ordin tehnic ce ne cauzează scoaterea unui număr de ziar mai mare și mai bogat.

Aceiaș rugăminte o adresăm și scriitorilor noștri de aici și din România, aducându-le aminte marea misiune culturală ce reprezintă aici pe pământul acesta de prigonire a culturii românești. Contribuțiile lor benevole vor fi tot atâtea daruri aduse cauzei românești din Ungaria.

„Solia Satelor”. Rugăm redacția „Soliei Satelor” să ne trimită acel număr în care s'a dat expresie îngrijorărilor față cu chestiunea cumpărării moșiei nemesești de către cele trei sate românești: Jimbor, Miluan și St. Mihai.

Dlul I. C., Bistrița. Ne mai păstrind acel număr — l'am reclamat, după cum vedeți, pentru a ne putea servi de informațiuni cât mai precise. Mulțumiri.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

„SCULPTOR ROMÂN”.

x In atelierul Ioan și Aurel Cotărlă sculptori tîmplari și auritori etc. în Oravița-română (Oraviczafalu, Krassószörény megye) premiați cu medalii și diplome dela expozițiile din București, Sibiu, Panciova și Lugoj, se lucrează: Iconostase (temple), ronturi, jeturi, cripte, chivote etc. adecă întreg aranjamentul bisericesc, în ori ce stil și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la ața locului, pe speșele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrărilor. Spre asigurare nu se cere înainte nici un ban, până după predarea lucrului: un favor, ce dela maestri străini nu se poate avea. La cerere servesc un atestat dela lucrările de până acum. Se capătă chivete și ripide cu prețuri foarte reduse, să se ceară de probă desenuri. Rog binevoitorul sprijin românesc. (Co. 486—26)

IN CAFENEUA „HUNGARIA” va cânta din 2 Aprilie celebra orchestră a lui HAMZA GYUSZI din Oradea-Mare. (Hu 995—7)

x Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 fileri, 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se acude și modul de pregătire.

In schimbul unei sume de 30 fil. în mărci postale trimitt ranco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: Parfumerie „Hygiene” Timisoara-Cetate (Temesvár-Belváros) vs-á-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”. (A. 444).

Caut
UN CANDIDAT DE ADVOCAT
cu praxă

(Co 839—10.)

Dr. George Gârda,
advocat, Făget.

ANUNȚ.

Caut
un candidat de avocat și un scriitor
vărsați în afacerile fonduare.

A se adresa Dlui

Dr. ENEA ANDREA, avocat
(A 1011) Nocrich (Ujegyház).

Caut
UN ASISTENT
cu practică bună.

DUMITRU BANCIU,
farmacist.
Ba 1012 Săllște (Szellistye com. Sibiu).

Ochiuri de găină, bătăături, întărituri,
nijeluri, dispar în
timp de 48 ore dacă folosești „CANNAB.N.”.

1 sticlă 1.40 cor.
3 sticle, portó plătit 3.—

Se capătă la farmacia:

Dr. FLESCHE E., Györ, XIII.

La 997

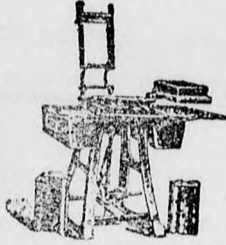
VIȚE AMERICANE ALTOITE ȘI NEALTOITE
se află încă de vânzare la PEPINIERELE

VÁSÁRHELYI & Haidu,
BIHARDIÓSZEG.

Peste 1 milion. Prețuri reduse cu 40%, în raport cu alte pepiniere cu toate că ținem foarte mult la execuția fină a calității și varietății după cum testează și o mulțime de scrisori de mulțumire din catalogul nostru, care la cerere să trimite ori și cui gratis și franco.

VALORIZARE de NISIP!

Cine are nisip mult să ceară în interesul propriu următoarele cataloage și prospecte: Sa 985—30

F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
Cs. G. 4. Fabricarea țiglei de cement pentru lucru de mână.
B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și cement.

Să ceară totodată examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examineze mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Fabrică de mașini p. industria de nisip.

SZÁNTÓ ÉS BECK

ingineri
BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.

INFORMAȚIUNEA BANI ADUCE LA CASA.

Înainte de a pleca de acasă în scopul ca să procură necesariile, faceți o repriză asupra acestor prețuri ieftine, deoarece în felul acesta faceți economie în bani.

1 păreche ghete, jumătăți, americane din piele de box, pentru femei sau bărbați	K. 10—
1 păreche ghete de casă p. femei sau bărbați	K. 250 150
1 buc. pălărie tare din păr de epure, foarte ușoară p. bărbați	7-50
1 buc. cămașă modernă albă sau colorată, pentru bărbați	3—
1 val de pânză tare de casă, 23 m. à 15— 14—	1250
1 m. delin veritabil de lână, se spală, K. 1-80 1-70	120
1 păr. ciorapi de bumbac p. femei 2— 120 — 80 — 60 — 44	— 32
1 „ „ „ bărbați cor. 120, 80, 70, 60, 50 și 40 fileri.	

De vânzare numai în magazinul din suburbiul orașului.

WILHELM ANDREE, DRAGONERWACHE,
Sibiu (Nagyszében).

Benumitele

MOTOARE CU ULEIU BRUT

MOTOARE CU BENZIN. LOCOMOBILE. IMBLĂTITOARE EXCELENTE. ARANJAMENTE PENTRU MORI.

De vânzare pe lângă cea mai deplină garanță și în rate pe mai mulți ani, la:

Lander Ödön Motortelepe
BUDAPEST,
VI. Lovag-utca 2.

NOUȚATE! Lucru bun și ieftin!
Cheltuială de lucrare 1/2 fl. Fără control dăm partea finanțelor.
Motoarele pot fi văzute în lucrare și imediat se expediază. Locomotive și motoare uzate se schimbă. Catalog de prețuri ilustrat gratis.
La 161—26

1 CUTIE

(Pl 301—100)

cu 200 hârtii de scrisori, de pânză, și plicuri cu căptușoală de hârtie satinată

3 COROAONE

De vânzare la librăria și papetăria
PICHLER SANDOR
ARAD, piata Szabadság, nr. 1.

Vânzare de altoi de viie și altoi de pomi.

Cine dorește să aibă viie sănătoasă, ieftină și durabilă, precum și pomărie onobilă și durabilă să se adreseze cu încredere lui

Vityé Miklós

cea mai bună și mai conștințioasă condusă pepinieră de viie și de pomi din Ungaria, OSCSANÁD, comit. Torontal unde se vinde cantități mari de altoi el. I. cu rădăcini, pomișori și altoi netezi pentru vinuri de deșert și pentru soiurile deșert, vițe americane netede și cu rădăcini. Soiuri special pentru filegori. Altoi excelenți și nobili de mări, peri, cireși, vișini, caisini, perșeci, pruni, ringuloți și nucii.

Mare asortiment de trandafiri nobili. Galite de Orington 3 milioane de bucăți. Se primesc anunțuri de comenzi pentru toamnă și primăvară.

Catalog ilustrat și de prețuri gratis și franco. He 532—18

UN MILION ALTOI DE VIIE

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăștie a căru proprietar e

Dr. Aur. Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și desvoltați la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță turbulcioși la jos semnata administrație fiind asigurată, că vor fi serviți conștințioși, solid și prompt.

La cerere să trimite gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea novelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”.

(A 539) Bábolna (u. p. Szászváros).

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA“ (purgativul de fier) a lui SÁNDOR,

care curățește stomacul și intestinele de toate materiile nefolositoare care sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârșituri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fl., 6 sticle deodată 250 fl., 12 sticle 5 coroane. Efectul purgativei de fier „LAXA“ va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul“ balsam de stomac a lui SÁNDOR

„REGENOLUL“, această esență de stomac vindecă orice soi de morburi de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 120 flori.

Originalul „LAXA“ și „REGENOLUL“ se poate afla la preparatorul original:

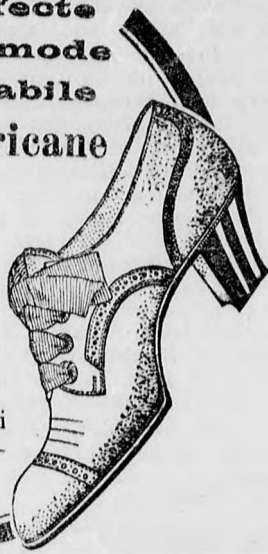
SÁNDOR ZOLTÁN
farmacist în Erdőszentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL“ la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul modern pentru dame, domni și copii se află numai în asortimentul prăvăliei de ghetă, pălării și articlii de modă pentru bărbați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

BUCHSBAUM és T-sa
ARAD. TELEFON 442.

CEREȚI PROSPECT!

(Bu25—)

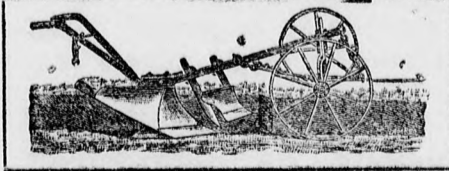
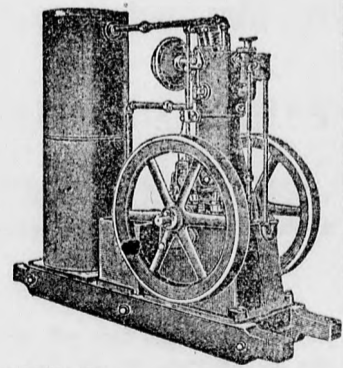
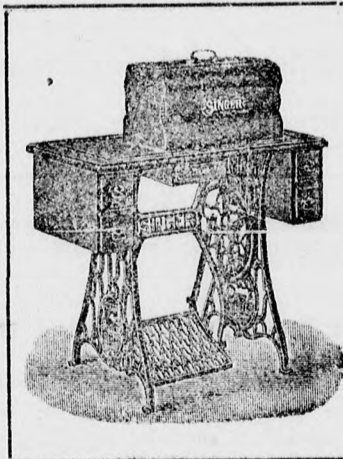
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerată, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute către ori care ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi esoperez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri ieftine oricare sistem de motoare de benzină ori oleu brut ori gaz. Totfelul de mașini de treierat, totfelul de mori cu pietri fine și cu motoare trainice. Totfelul de mașinini pentru cărămizi de cement și năsip, automobile, pompe, ferestreie, precum și alte recvizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, deci din mâna primă, și nu dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți au fost înșalați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l'au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de procese. Îl sfătuiesc deci pe fieștecare Român doritor să-și cumpere ceva, să'mi scrie, eară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Esoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de moșii și de păduri mari. Cumpăr grâu, cucuruz ovăs, boi, oi, porci etc. totfelul de legume și poame etc.

Gaut agenți români pentru toate părțile locuite de români

Pentru serviciul meu imi plătiți o taxă după invoială.

Cu stimă:

L. OLARIU

BUDAPEST, II. TÖLGYFA-U 16. II.8.
(IN BUDA, LÂNGĂ PODUL MARGIT HID.)

(0 . . .)

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aceasta, cum sunt dureri de dinți, sgârciuri, arsuri, apăsare, în stomac, iritație de vomare, greață, răgâiel, etc. folosește:

**Purgativul de fiere (epehajtó) de
Rozsnyai,**

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fileri; o duzină 4 coroane
80 fileri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.
A R A D.

(Bo 227—104)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de Institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZELEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-
KÉS, CSANÁD, BIMOZ, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”).
(Ba 229—144) Telefon nr. 850

Librăria „TRIBUNA”

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 20.

Al. Sadoveanu, Bordeenii și alte povestiri (1912)	2—
I. Pillat, Visări păgâne (Cărțile albe)	1-75
Ion Agârbiceanu, Schițe și povestiri	2—
L. Rebreanu, Frământări	1-50
Vasile Goldiș, A nemzetiségi kérdésről	1—
Rubin Patitia, Munții noștri, Tara țărilor, Despre trecutul Munților Apuseni ai Transilvaniei	1-50
Gheorghe Barițiu, Studii și articole, cu o prefață de Dr. I. Lupuș	1-50
N. Iorga, Generalități cu privire la studiile istorice	1-50
N. Iorga, Cugetări	2-50
S. Mehedinti, Cătră noua generație	1-50
Iules Payot, Educația Voinței	2—
Alexandru Ciura, Foiletoane	1-60
P. Dulfu, Isprăvile lui Păcală. Carte premiată de Acad. Rom. Ed. III.	1—
Dr. V. Bianu, medic, Doctorul de casă sau dicționarul sănătății 800 p.	14—
Caragiale, Schițe nouă	1-25
Delavrancea, Irinel Comedie în 3 acte	2-50
Victor Eftimiu, Poemele singurătății	2—
N. Bălcescu, Istoria Rom. sub Mihai Vodă Viteazul, 3 vol. leg.	2-80
Teodor Crivetz, Bătălia dela Racova din Ianuarie 1475. (Cu o hartă anexă)	2-50
D. C. Moruzi, Instrăinații. Roman	2—
Radu Rosetti, Păcatele slugeriului	2—
A. Maior, Făt-Frumos, Poem dramatic în 4 acte	2—
M. Eminescu, Lumină de lună. Poezii	2—
Institutul pedagogic gr.-or. rom. din Arad	2—
N. Zaharia, Mihail Eminescu, Viața și opera sa	3—
ediție de lux	4—
Din scrierile și cuvântările lui Ion C. Brătianu 1821—1891.	
Partea I. 1848—1868	2—
Ion C. Brătianu, Discursuri, scrieri, acte și documente, vol. II.	2—
Nicu Dracinschi, Poezii	2—
Memoriile d-nei Steinheil	—80
Napoleon în Rusia	—80
Virgil Onițiu, Din cele trecute vremi	2—
I. Novicow, Emanciparea femeii	2—
I. Corbu, Nouă teorie cosmogonică	1-40
Dr. Pompil Cioban, Creditul nostru. Studiu economic financiar	2—

Ecaterina Pitiș, Poezii	1-50
Spiridon Popescu, Contribuțiune la munca pentru ridicarea poporului. Lucrare premiată de „Academia Română”	2—
Vioara din Bihor, Schițe și nuvele	2—
Maupassant, Inima noastră, roman	2—
N. Iorga, Neamul Românesc în Basarabia	2-50
I. C. Apostol, Cuza-Vodă și reforma sa în biserica română.	
După documente	—60
T. D. Speranță, Teatrul de familie	2—
Delavrancea, Luceafărul, dramă în 5 acte	2-50
Halima sau 1000 de nopți, 4 volume	6—
un volum	1-60
D. Anghel, Fantome	2—
I. Agârbiceanu, În întuneric, nuvele	2—
Em. Gârleanu, Cea d'intăi durere, nuvele și schițe	2-50
Sofia Nădejde, Patimi, roman din viața românească	2—
Constantin Negruzzi, Păcatele tinerețelor	—95
Omer, Iliada, trad. de G. Murnu	3—
Ion Gorun, Robinson în țara românească	1—
Reproducere după tablourile lui Grigorescu, 20 de reproduceri admirabil reușite. Mărimea 38x29 cm. Prețul unui tablou	2-50
Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia. Tabloul are mărimea de 63x45 cm. Prețul	2-50
Marele album intitulat „Armata română”. Reproduse după tablourile pictorului T. Ajdukiewicz, cu 27 tablouri în format 52x43	15—
Lazăr Săineanu, Dicționar universal al limbei române. Ed. II-a	8—
Dr. Dionisie Moldovan, Avocatul popular broșat 2-50 fil., legat 3-50	
A. Bena, Nu m'abandona. Pentru o voce și piano	1-30

Calendarul „Lumea Ilustrată” 1-50 fil., Calendarul „Partidului Național Român” din Ungaria și Transilvania 60 fil., „Amicul Poporului” 70 fil., „Calendarul Sătanului” 30 fil., „Calendarul Național” 40 fil., „Păcălici”, Calendar glumeț 30 fil., Calendar diecezan cu șematism 50 fil. fără șematism 30 fil., Calendar de perete 20 fil.

Album pentru ilustrate à 1.60, 2, 3, 4 și 5 cor.; Album pentru poezii dela 70 fil. în sus. — Ilustrate cu porturi naționale românești bucată 16 fil. Ilustrate cu familia regală din România bucată 20 fil. — Hartie de scris cutia dela 80 fil în sus.

George Dima, Cântece și Balade pentru o voce și pian, cu text român și german 1. Dorința, 1-80, 2. De ce n'imi vii? 1-80, 3. Peste varfuri 1—, 4. Și dacă ramuri bat în geam 1-30, 5. Somnoroase păsările 1-20, 6. Știi tu mândro? 1—, 7. Cântecul păstorului 1-30, 8. Pe când soarele de vară 1—, 9. Biata inimă îngelată 1-30, 10. Groza, baladă 2-70, 11. Hotărâre 1—, 12. Noi trei 1—, 13. Ștefan Vodă și codrul, baladă 1-80, 14. Trădare 90 fil. 15. Curcile 1-30, 16. A venit un lup din crâng 1-75. — Cântece populare românești pentru o voce cu acompaniament de pian de G. Dima. — 1. Mândruța de demult 1—, 2. Jelui-m'az și n'am cui 1-30, 3. Vai mândruța dragi ne-avem 1—, 4. Hei, vei, mă! 1-30, 5. De-ar fi trăznit Dumnezeu 1-80, 6. Sub fereastra mândrei mele 1-50, 7. O ce veste minunată 1—, 8. Doamne, Isuse Hristoase 1—, 9. Leagăn verde 1—, 10. O inimă tristă 90 fil., 11. Hop, țuca-furcă! 1—, 12. Ciobanul 1-30

Biblioteca „Minervei”, „Sococ”, „Bibl. pentru toți”, „Lumina”, „Lumen”, „Tri bune” etc. în cataloage separate.

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, MEDIAS (TAKARÉK ÉS HITELSZÖVETKEZET, MEDGYES).

ASIGURĂRI DE ECONOMII.

La INSTITUTUL DE CREDIT ȘI ECONOMII IN MEDIAS, pe lângă cotizație săptămânală de 1 cor. și o mică taxă supletoare **1000, adecă una miie coroane**

Își poate asigura fiecare persoană între anii 20 și 60, cari după o prealabilă examinare medicală intră ca membru în despărțământul asigurărilor de economii. Plătirile taxelor se fac săptămânal. Aceste taxe se administrează ca depuneri de economii și se fructifică. Aceste taxe oricând se pot abdice, în care caz în sensul regulamentului respectiv, taxele plătite se restituie. — Intrucât plătitorul și-a împlinit aceste îndatoriri regulat în decurs de 15 ani, la sfârșitul anului al 15-lea după o depunere săptămânală de

1 cor. — primește 1000, adecă una miie coroane

iar după fiecare 1 cor. următoare, altă 1000 cor. în caz de moarte după 30 de zile.

Plătirea acestei sume scadentă cu prilejul morții, în sensul regulamentului respectiv, o asigură societatea de asigurare olandeză „DORDRECHT” (direcțiunea din Ungaria se află în Budapesta, V., str. Marokkai, nr. 2 Palatul propriu) iar efectuarea o împlinește

„Institutul de credit și economii” din Mediaș.

Cea mai mică taxă săptămânală este 1 cor., în schimbul căreia după 15 ani, sau în caz de moarte înainte de acest termen se asigură 1000 cor., cea mai mare taxă săptămânală este 50 cor. în schimb după terminul amintit se asigură 50.000 cor.

Deci, în schimbul plățirii unei nelsemnate taxe săptămânale fiecăruia i-se îmbie prilej să economisească o sumă considerabilă și prin aceasta să-și creieze o eventuală viitoare bază de bunăstare, iar de altă parte în caz de moarte asigură existența urmașilor săi.

În baza acestor plățiri institutul de credit acordă și împrumuturi.

Oricine și oricând poate intra ca membru, fără ca să plătească săptămânile scadente deja în decursul anului.

Femeile și bărbații plătesc asemenea taxe supletoare! — Cheltueli nu se compută!

Cei din provincie pot face plățirile prin cercuri poștale, fără cheltueli. Explicări dă institutul totdeauna în orele oficiale

Direcțiunea

„Institutului de credit și economii” — Takaréék és hitelszövetkezet

Mediaș — Medgyes.

(Sa 574—15)

Dacă nu v'ați procurat încă trebuințele de primăvară, vă rog să nu între-lăsați a-mi cerceta bogatul magazin, unde a sosit un foarte bogat asortiment de cele mai frumoase și mai moderne

postavuri de haine pentru femei și pânuri pentru talii,

dellnuri franceze, mătăsuri pentru talii, zefire engleze, cretoane de Cosmanos, batisturi franceze, pânze engleze pentru haine.

Mare asortiment de decouri p. haine, cravate și corsete foarte moderne.

Roagă binevoitor sprijin cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI,

prăvălie de articlii de modă pentru femei și bărbați

ARAD, strada Forray, nrul 2/1.

Asortiment foarte bogat de ploiere negre și în colori moderne, de la cele mai ieftine până la cele mai fine; mare asortiment de

ate, pânze de bumbac și șifoane,

albituri pentru masă, garnituri pentru cafea, ștergare, albituri pentru femei și bărbați, ciorapi, mănuși, broderii, băsmăluțe, etc.

Rămășițe de pânze și broderii cu jumătate preț.

Singurul vânzător de cele mai bune ploiere pentru domni și femei, pe lângă o garanță de 1000 zile.

la 970

Pentru rezerva de Paști și Rusali!

Recomand magazinul meu bogat asortat în pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe. Mare asortiment de pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totodată recomand

atelierul meu de blănărie

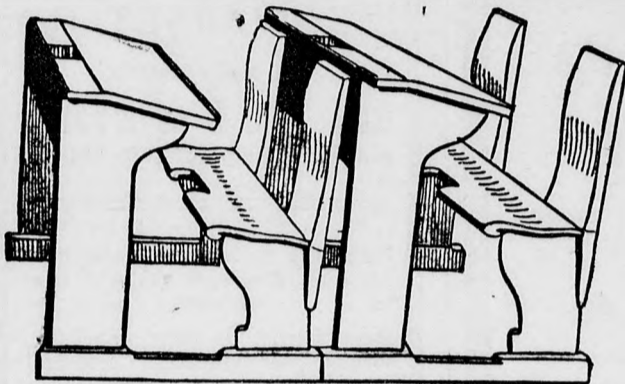
pentru toate lucrările ce cad în branșa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

(Ba 925) Cu stimă:

IOAN BĂLINT „JÁNOS”

Timișoara-Fabric. — Palatul orașului.

CORNEL JUCU

mare stabiliment pentru aranjamente moderne de școale și birouri.

LUGOS,

strada Hunyadi nr. 11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Ja 762

Cine voește să cumpere

INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

(La casa lui Keresztes András).

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii dragălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghete și cioboate după măsură.

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

ă vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandația noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”.

Premiat: Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și med. de aur.
Premiat: Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și medalie de aur.

La „Croitoria universală”

I. PETRASCU

SIBIIU, strada Cisnădiei 30.

Telefon nr. 172.

Croitorie civilă și militară.

Mare depozit de stoffe engleze și indigene, precum și totfelul de articole militare.

Pe 264—30)

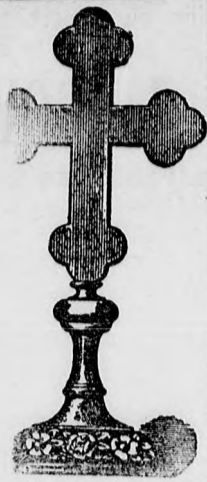
Dacă voți să faceți mare economie în bani

atunci necondiționat să cercetați noul magazin restaurat de haine pentru bărbați, băeți și copii a lui

Korányi Jenő, Arad,
Szabadság-tér.

Tot aici se află asortiment foarte bogat de tot felul de ghete, pălării și articlii de modă pentru bărbați
Prețuri foarte ieftine. Ko 654

Grăbiți a vă folosi de acest prilej bun.

IOSEF JIKELI

Sibiu—Nagyszeben str. Cisnădiei nr. 47.

Obiecte de bucatărie: porcelan, farfurii și blide înflorate, rame pentru icoane, globuri și lămpi; oglinzi, țigle de sticlă.

Scule bisericești: Cupă și vas de botez, potire argintate, pe dinăuntru aurite, căldărușe pentru apă sfințită, cădelniță, cruce, candelargintate, sfeșnice de altar, candelade de perete de bronz, candelabre.

Ieftin de tot!

Catalogul gratis și franco.

(Ji 573—60)

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC
și
CUMPENE

excelente și cu prețuri moderate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.
TI 163 60

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

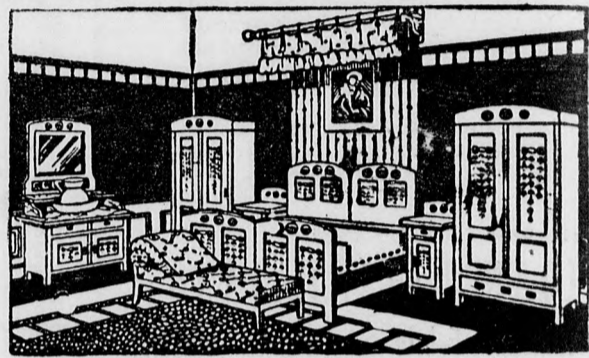
VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44—46.

Cea mai renumită
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113—120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianee excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Alife „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic nevătămător, contra sgrăbunțelor, despoierii pielii, petelor din față, crepării pielii, roșăței și contra tuturor boalelor de piele După întrebunțarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fil. Pudră „Mágnás” (în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fil. Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fil.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebunța glicerină și vaselină, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebunțat și ziua. — Prețul 90 fil

„Anti-vertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fil.

Spirit „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1—2 întrebunțări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1-50 fil.

Spirit „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fil.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impedarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fil.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incuierii scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1-50 fil.

Vopsitor pentru păr:

in culoarea neagră, întunecată și brunăată deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru par:

redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fil.

Contra ciurmei de porci:

precum și in contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fil. O singură întrebunțare a prafului de Ardeal pentru galițe încetează perirea galiților. — Prețul 1 cor.

Hijpnonervn:

singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. :-: Vă pășiți de imitații!!

Agencia principală a fabricii de mașini a căilor ferate imp. și reg.

Mare depozit de mașini de îmblățit, motoare cu benzină, absolvoare de gaz, cu gaz, locomobile, mașini cu aburi, aranjamente pentru mori totfelul de mașini și recvizite economice. Noutate! Patent Record II, mașini de semănat, excelentă: 3 mașini combinate.

Agencia fabricii de mașini Massey-Harris soc. pe acții în

TORONTO (America-nordică), pentru legarea snopurilor, mașini secerătoare, aparate pentru cositul ierbei, tăvălicuri și grăpi cu colți. Noutate! Mașină sistem Massey-Harris pentru grebarea brezdelor combinată cu aparat pentru întorsul fânului, două mașini combinate, executate din oțel.

Agencia fabricii de mașini FEHÉR MIKLÓS soc. pe acții

BUDAPESTA, pentru locomobilele „Record” cu benzină, pluguri, îmblățitoare și vehicule, — pentru mănarea morilor, motoare cu benzină și oleiu brut și achizite pentru mașini de îmblățit, precum și aparate de tăiat pentru mori și pentru despicierea lemnelor. Aranjamente complete pentru cemeră de nutrețuri.

Agencia soc. pe acții Alfa Separator

pentru totfelul de mașini pentru lăptării, aparate pentru răcirea untului, vase pentru lapte, aranjamente complete pentru lăptării; cele mai bune aburitoare pentru nutrețuri.

Automobile, autobusuri în orice mărime cu garanță.

Mașini pentru transportări de greutate cu aburi și benzină

Ardesie-Eternit, cel mai bun material pentru acoperit.

Schimb de orice fel de mașini de îmblățit; motoare, mașini și rechizite economice excelente.

Achizite pentru orice mașini, cu prețuri ieftine.

Reparaturile mașinilor și a rechizitelor economice se execută cu specialitate și cu prețuri foarte ieftine.

Birou și deposit: **IOSIF LÁNYI** Brașov strada Lurgă 201.
Telefon Interurban: 382.

(La 505)